

IV. Sądownictwo

A. Przegląd orzecznictwa

ORZECZNICTWO KARNE SĄDU NAJWYŻSZEGO (B. ZABÓR ROSYJSKI)

Kodeks karny.

Art. 567. Ustawa z d. 12 czerwca 1924 o zakresie działania Ministra Kolei Żelaznych i organizacji urzędów kolejowych (Dz. Ust. Nr. 57/24, poz. 580), oraz Statut Organizacyjny Ministerstwa Kolei Żelaznych, zatwierdzony Rozporządzeniem Rady Ministrów z d. 4 października 1923 (Monitor Polski z d. 13 października 1923 Nr. 233) stanowią podstawowe i zasadnicze przepisy prawne, które nadają moc obowiązującą całemu szeregowi rozporządzeń, dotyczących organizacji, zakresu działania i odpowiedzialności Dyrekcyj i innych podległych organów kolejowych. Wynika to z literalnego brzmienia p. 1 art. 4 rzeczonyj ustawy. W szczególności, do tejże kategorii rozporządzeń, opartych na ustawie, powinien być zaliczony i Regulamin Oddziałów Dyrekcyj Kolei Państwowych, wydany i zatwierdzony przez Ministra Kolei w d. 27 marca 1925. Przepisy tego regulaminu, dotyczące bezpieczeństwa ruchu, oparte są na ustawowym przepisie w p. 7 art. 4, który stanowi, że w szczególności do zakresu działania Ministra Kolei należy: „wydanie w drodze rozporządzeń, do czasu uchwalenia odpowiedniej ustawy, przepisów, dotyczących prowadzenia i bezpieczeństwa ruchu, utrzymania kolei i porządku na kolejach, oraz postanowień i przepisów, obowiązujących pod tym względem tak publiczność, jak i zarząd kolejowy w ich wzajemnych stosunkach”. Do d. 8 lipca 1926, t. j. do daty katastrofy, której sprawa niniejsza dotyczy, odpowiednia ustawa nie była wydana, wobec czego w przedmiocie prowadzenia i bezpieczeństwa ruchu obowiązywały przepisy, wydane przez Ministra Kolei w drodze rozporządzeń. § 12 Regulaminu Oddziałów Dyrekcyj na wstępie ustala, że do zakresu działania Oddziałów Eksploatacyjnych w ich granicach należy czuwanie nad bezpieczeń-

stwem i regularnością ruchu, w szczególności: a) wykonanie wszelkich zarządzeń, przepisów i postanowień, wydanych w kierunku bezpieczeństwa ruchu i przestrzegania i przeprowadzenia... , oraz wydawanie, w razie potrzeby, we własnym zakresie działania, potrzebnych w tym kierunku zarządzeń. Tenże § 12 w p. c. ustala zasadę współdziałania pomiędzy oddziałami, obowiązując Oddział Eksploatacyjny do: „wydawania w wypadkach grożącego niebezpieczeństwa potrzebnych zarządzeń, w porozumieniu z oddziałami współzainteresowanymi lub we własnym zakresie działania”. Regulamin, ustalając istotę obowiązków poszczególnych oddziałów, między innymi, w p. 5 § 11 stanowi, że wspólnym obowiązkiem wszystkich oddziałów jest „czuwanie, by personel był należycie wyposażony w przepisany inwentarz i w odnośne instrukcje służbowe”, w p. 9 zaś tego § 11 kładzie szczególny nacisk na konieczność wspólnych wysiłków wszystkich oddziałów celem przestrzegania bezpieczeństwa ruchu, z poleceniem uciekania się do wszelkich rozporządzalnych środków. Zestawienie powyższych przepisów Regulaminu doprowadza do wniosku, że zalecenie współdziałania wszystkich oddziałów, celem przestrzegania bezpieczeństwa ruchu, upoważniało naczelnika Oddziału Eksploatacyjnego do nadania wykonawczego telegramu o splocie torów na kolei naczelnikowi Oddziału Mechanicznego, które to nadanie powinno być poczytane, jako jeden ze środków rozporządzalnych. W tych warunkach równorzędność służbowa naczelników Oddziałów Eksploatacyjnego i Mechanicznego bynajmniej nie wyłączała współdziałania i naczelnik Oddziału Mechanicznego o splocie torów, obrał drogę służbową hierarchicznie i przepisowo zgodnie z regulaminem, tem bardziej, że bezpośrednio wykonawcą poleceń, zawartych w telegramie, naczelnik parowozowni, był służbowo zależny od naczelnika Oddziału Mechanicznego, oskarżonego X. Tym sposobem oskarżony X., w myśl p. 5 i 9 § 11, oraz C § 12 Regulaminu Oddziałów, obowiązany był, po otrzymaniu telegramu od naczelnika Oddziału Eksploatacyjnego, zawiadomić o jego treści, dotyczącej splotu torów na kolei, podległe urzędowo sobie osoby, skoro zaś tego nie wykonał, skutkiem czego nastąpiło zderzenie pociągów, to dopuścił się czynu, przewidzianego w cz. II art. 567 k. k.

W stosunku do obowiązków zawiadowców stacyj kolejowych mają zasadnicze znaczenie: instrukcja dla zawiadowców stacyj, starszych pomocników (zastępców i pomocników zawiadowców stacyj), zatwierdzona przez Prezesa Dyrekcji w d. 30 kwietnia 1924, oraz przepisy rosyjskie technicznej eksploatacji kolei żelaznych, zatwierdzone przez Ministra Kolei w d. 8 lutego 1898.

Uprawnienia Prezesa Dyrekcji Kolei Żelaznych w przedmiocie wydawania instrukcyj opierają się na 3 i 4, ustępach § 20 Regulaminu Dyrekcji Kolei Państwowych (Monitor Polski, Rozp. Min. Kol. z d. 4 października 1923 Nr. 241), które stanowią, że do kompetencji Prezesa Dyrekcji należą: „ogłoszenia i zarządzenia zasadniczej lub ogólnej natury, tyżące się jednej lub kilku gałęzi służbowych”, tudzież „wszelakie zarządzenia ważniejszej natury organizacyjnej”. Rozporządzenie zaś Ministra Kolei Żelaznych w przedmiocie wydania Regulaminu oparte jest na przepisach prawnych Dekretu z d. 7 lutego 1919 (Dz. Pr. Rz.-P. Nr. 14, poz. 152). Jeżeli zestawimy końcowy ustęp § 3 Regulaminu Dyrekcji Kolei Państwowych, który brzmi: „w szczególności Prezes Dyrekcji jest odpowiedzialny za należyty podział pracy, oraz za wszelkie przez siebie wydane lub zatwierdzone zarządzenia i oświadczenia”, z punktami 3 i 4 § 20 tegoż Regulaminu, to nie ulega wątpliwości, że instrukcja była wydana zgodnie z obowiązującymi przepisami i posiada moc obowiązującą. Zgodnie z art. 4 Instrukcji, w dniu wypadku, wobec nieobecności zawiadowcy stacji i zastępowania go przez oskarżonego Y., w charakterze głównego dyżurnego ruchu, wszystkie czynności, prawa i obowiązki zawiadowcy stacji przeszły na oskarżonego, jako na zastępcę zawiadowcy. W myśl zaś p. c. art. 8 Instrukcji, w zakresie bezpieczeństwa ruchu zawiadowca stacji powinien pilnować, aby wyprawianie, przepuszczenie i przyśięcie pociągu odbyło się zgodnie z przepisami ruchu. Skoro dyżurujący naczelnik stacji, czyli zawiadowca lub zastępca zawiadowcy otrzyma wiadomość o konieczności zastosowania ostrożności podczas ruchu pociągów, to obowiązany jest dbać o to, ażeby nadkonduktor i za jego pośrednictwem maszynista byli o tem należycie powiadomieni, jak tego wymaga § 111 przepisów rosyjskich eksploatacji technicznej kolei żelaznych, które dotychczas nie są uchylone i obowiązywały osoby urzędowe w d. 8 lipca 1926. Jak to ustalił sąd wyrokujący, oskarżony Y., jako zewnętrzny dyżurny ruchu, nie wykonał zleconej mu czynności, przewidzianej w art. 4 i p. c. art. 8 Instrukcji dla zawiadowców, oraz § 111 przep. ros. eksl. techn. kol. żel., przeto sąd zasadnie zastosował do czynu oskarżonego cz. II art. 567 k. k. (O. z d. 30. I. 1930. II K. S. 1.712/29).

Art. 667. P. 2 art. 667 K. K. przewiduje fałsze w dokumentach służbowych, mające istotne znaczenie dla zarządu państwowego, nie zaś wyłącznie dla Skarbu Państwa, wobec czego „zysk” lub „szkoda” materialna, jako skutek czynu oskarżonego, nie stwarzają niezbędnego czynnika tego przestępstwa. (O. z d. 30. I. 1930. II K. S. 2. 1398/29).

Dekret o miarach z d. 8 lutego 1919 (Dz. Ust. 1928, Nr. 72, poz. 661).

Art. 14 i 23. Art. 14 Dekretu o miarach z d. 8 lutego 1919 r. w brzmieniu, ustalonym w załączniku do obwieszczenia Ministra Przemysłu i Handlu z d. 28 czerwca 1928 (Dz. Ust., poz. 661), stanowi, że w obrocie publicznym do mierzenia długości, powierzchni, objętości i miary (w mowie potocznej zwanej wagą), o ile przez to będzie lub może być ustanawiana wartość rzeczy lub świadczeń, mogą być wyłącznie stosowane lub przechowywane narzędzia miernicze legalizowane, legalne i rzetelne a w myśl art. 23 tegoż Dekretu ulega karze, kto (p. 2) w warunkach i okolicznościach, przewidzianych w art. 14, stosuje lub przechowuje narzędzia miernicze nielegalizowane, nielegalne lub nierzetelne. Sąd ustalił, że ordynacja X. prowadziła leśną gospodarkę i że, aczkolwiek w majątku tym ujawniono wagi wozowe i pomostowe nielegalizowane, to jednak wagi te służyły tylko do użytku domowego. Ale kasacja słusznie zarzuca, że sąd nie uwzględnił wszystkich, przewidzianych w art. 14 Dekretu elementów, mianowicie, nie omówił, czy w warunkach i okolicznościach danej sprawy wagi mogły być używane w obrocie i transakcjach, dokonywanych w majątku, czy też możliwość ta była zupełnie wyłączona, oraz czy wagi te były używane do ustanowienia wartości świadczeń, niewątpliwie dokonywanych w majątku. Nie rozważywszy tych dwóch zagadnień, z tekstu art. 14 i 23 Dekretu o miarach wypływających, sąd przepisy te obraził. (O. z d. 16. I. 1930. II K. S. 2. 1330/29).

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z d. 7 października 1927 o sztucznych środkach słodzących (poz. 797).

Art. 1, 8 i 11. Oskarżony został pociągnięty do odpowiedzialności sądowej z art. 1 i 11 Rozp. Prez. Rzplitej z d. 7 października 1927, poz. 797 za to, że „w d. 25 czerwca 1928 na jarmarku wyrabiał na sprzedaż napój chłodzący, zawierający sztuczny środek słodzący — sacharynę”. Po rozpoznaniu sprawy w d. 30 października 1929, Sąd Okręgowy skazał oskarżonego, na mocy art. 8 Rozp. Prez. Rzplitej z d. 7 października 1927, poz. 797, na 300 zł kary pieniężnej i na 3 miesiące więzienia. W uzasadnieniu wyroku sąd powołał się na to, że oskarżony nie miał zezwolenia na wyrób i przerób sztucznych środków słodzących, że wina oskarżonego „wyrabiania napojów chłodzących, zawierających sacharynę, została ustalona” i że „potajemny wyrób i przerób sztucznych środków chłodzących przewidziany jest w art. 8 Rozp. Prez. Rzplitej z d. 7 października 1927, poz. 797”. Postawiony w akcie oskarżenia art. 11 Rozp. Prez. Rzplitej, poz. 797 ściga niedozwolone użycie sztucz-

nych środków słodzących w przedsiębiorstwach, wyrabiających artykuły spożywcze (ciasta, potrawy i napoje), i grozi karą pieniężną od 100 do 1000 zł. Natomiast art. 8 tegoż Rozporządzenia skierowany jest przeciw „potajemnemu wyrobowi i przerobowi sztucznych środków słodzących” i grozi karą od 300 do 3000 zł grzywny, oraz więzienia od 3 miesięcy do roku. Jak widać z zestawienia powyższych przepisów, obejmują one dwa odrębne czyny, wobec czego i z uwagi na przepis § 1 art. 2 K. P. K., sąd nie był władny do orzekania o winie oskarżonego z art. 8 Rozporządzenia, poz. 797 dla braku odnośnego wniosku ze strony oskarżyciela. W myśl art. 1 Rozporządzenia, poz. 797, sztucznymi środkami słodzącymi są wszelkie związki chemiczne, otrzymane syntetycznie, a słodsze od cukru, jako to: sacharyna, duleryna, gliceryna i in. Definicja ta wyłącza wszelką możliwość utożsamiania ze sztucznymi środkami słodzącymi artykułów spożywczych, a więc i napojów. Skoro więc w sprawie niniejszej oskarżenie zarzucało wyrób napoju chłodzącego, zawierającego sacharynę, to przejście od tego oskarżenia do zarzutu wyrobu sztucznych środków słodzących, przy ustaleniu winy „wyrabiania napojów chłodzących, zawierających sacharynę”, przeczy nie tylko przepisom art. 1 Rozporządzenia, poz. 797, lecz i zasadom logicznego rozumowania (art. 10 K. P. K.). Tak więc zarówno ze względów formalnych, jak i dotyczących istoty sprawy, zastosowanie do czynu oskarżonego kwalifikacji z art. 8 Rozporządzenia, poz. 797 należy uznać za bezzasadne, wobec czego zaskarżony wyrok ulega uchyleniu na mocy p. „a” i „b” art. 494 K. P. K. (O. z d. 30. I. 1930. II K. S. 2. 1365/29).

Kodeks postępowania karnego.

Art. 2. Na mocy § 1 art. 2 K. P. K. sąd wszczyna postępowanie „na żądanie uprawnionego oskarżyciela”. Oskarżycielem takim może być: a) oskarżyciel publiczny (art. 53 K. P. K.) w sprawach o przestępstwa, ścigane z urzędu czyli prokurator (art. 55), policja państwowa i inne organa administracji w granicach, określonych przez poszczególne ustawy (art. 56 K. P. K., art. 10 przep. wpraw. K. P. K. i § 1 Rozporządzenia Min. Spraw z dn. 28 czerwca 1929, Dz. Ust., poz. 395); b) oskarżyciel prywatny (art. 60) w sprawach o przestępstwa, ścigane z oskarżenia prywatnego, i c) oskarżyciel posiłkowy, czyli pokrzywdzony, w sprawach, ściganych z urzędu, przed sądami grodzkimi w każdej sprawie (art. 71), w pozostałych zaś sprawach po otrzymaniu zezwolenia Sądu Apelacyjnego na popieranie oskarżenia przez prokuratora (art. 70). Z powyższego wynika, że Sąd Grodzki wszczyna postępowanie w sprawach ściganych z urzędu, zarówno na żądanie prokuratora, policji lub innych organów administracji państwowej, jak i na żądanie

po k r z y w d z o n e g o , jako oskarżyciela posiłkowego. Ponieważ w sprawie niniejszej oskarżenie dotyczy kradzieży, dokonanej na szkodę Komunalnego Związku Powiatowego, przeto skierowanie oskarżenia w tej sprawie do Sądu Grodzkiego przez Wydział Powiatowy Sejmiku, jako organ wykonawczy Związku, należy uznać za dostateczną, z punktu widzenia § 1 art. 2 K. P. K., podstawę dla Sądu Grodzkiego o wszczęcia postępowania. Że zaś, w myśl art. 28 K. P. K., w sądzie grodzkim wystarcza, aby akt oskarżenia zawierał oznaczenie osoby oskarżonego i zarzucanego mu czynu, przeto odezwe Wydziału Powiatowego do Sądu Grodzkiego, jako zawierającą powyższe dane, należy uznać za właściwy w rozumieniu art. 280 K. P. K. akt oskarżenia. (O. z d. 30. I. 1930. II K. 2 S. 1261/29).

Art. 2, 55, 56 i 280. Komenda policji państwowej przekazała podprokuratorowi Sądu Okręgowego raport posterunkowego o wykroczeniu, popełnione w kancelarii posterunku policji państwowej przez X., i podprokurator powyższy raport przesłał do Sądu Grodzkiego, według właściwości, „celem rozpoznania sprawy z cz. I art. 154 K. K.” Sąd Grodzki sprawę osądził i oskarżonego zaocznie skazał na 3 dni aresztu. W myśl art. 2 K. P. K., sąd wszczyna postępowanie na żądanie uprawnionego oskarżyciela, którym w sprawach publicznego oskarżenia jest przed wszystkimi sądami prokurator, a w sądach grodzkich, ponadto, policja państwowa i inne organa administracji w granicach, określonych przez poszczególne ustawy (art. 55 i 56 K. P. K.). Podstawowym przejawem wyrażonej w przytoczonych przepisach zasady skargowości jest obowiązek oskarżyciela wniesienia do sądu aktu oskarżenia, który jest podstawą do wszczęcia postępowania przed sądem wyrokującym (art. 2, 277 i nast. K. P. K., § 131 i nast. regulaminu prokuratury). Art. 279 K. P. K. wymienia, co akt oskarżenia powinien zawierać, a art. 280 ustala zasadę, że w Sądzie Grodzkim wystarczy, jeżeli akt oskarżenia zawiera oznaczenie osoby oskarżonego i zarzucanego mu czynu. W myśl przeto przyjętej w K. P. K. zasady skargowości, wszczęcie postępowania w sądzie grodzkim może nastąpić tylko na żądanie uprawnionego oskarżyciela, zgłoszone w formie, odpowiadającej przepisom art. 280 K. P. K. Podprokurator, nie oznaczywszy w piśmie do Sądu Grodzkiego ani osoby oskarżonego, ani zarzucanego mu czynu, nie zachował wymienionych przepisów, wobec czego Sąd Grodzki nie miał podstawy prawnej do wszczęcia postępowania w niniejszej sprawie, a wszczynając postępowanie, dopuścił się obrazy art. 2, 55, 56 i 280 K. P. K. Uchybienie to, jako stanowiące, w myśl p. b art. K. P. K., bezwzględny powód do uchylenia wyroku, na tle wyżej przytoczonych przesłanek i stosownie do treści art. 518 K. P. K. powoduje konieczność umorze-

nia nieprawidłowo wszczętego postępowania w sprawie niniejszej. (O. z d. 16. I. 1930. II K. 2 S. 1288/29).

Art. 49, 358 i 377. Sąd w uzasadnieniach wyroku poprzestał na ogólnikowym stwierdzeniu, że „wina oskarżonych została w przewodzie sądowym w zupełności udowodniona”, co nie odpowiada przepisowi p. a § 1 art. 377 K. P. K., który wymaga, aby uzasadnienie wyroku zawierało dokładne ustalenie jego podstawy faktycznej przez wskazanie, jakie fakty sąd uznał za udowodnione lub nieudowodnione, na jakich w tej mierze oparł się dowodach i dlaczego nie uznał dowodów przeciwnych. Sąd Grodzki nie rozważył, wbrew art. 358 K. P. K., zarzutów co do nieautentyczności w aktach uwłaszczeniowych dopisu wyrazów: „oprócz folwarku” i, wbrew § 2 art. 49 K. P. K., nie powziął decyzji w kwestji wniosku obrońcy oskarżonych o dokonanie oględzin sądowych aktów uwłaszczeniowych wsi w celu stwierdzenia, że dopisek: „oprócz folwarku” nie jest autentyczny. Nierozważenie kwestji autentyczności dopisku w aktach uwłaszczeniowych jest uchybieniem, mogącem mieć wpływ na treść wyroku, ponieważ od tej kwestji zależy ustalenie złej lub dobrej woli oskarżonych. Uchybienie to, jak i powyżej zaznaczone uchybienia, powoduje potrzebę uchylenia zaskarżonego wyroku. (O. z d. 28. I. 1930. II K. 2 S. 1217/29).

Art. 358 i 377. Na mocy art. 10, 358 i § 1 art. 377 K. P. K., sąd wyrokujący obowiązany jest oprzeć swoje wyrokowanie na **d o w o d a c h**, przyczem przy istnieniu dowodów, wzajemnie sprzecznych, powinien wskazać, dla czego „nie uznał dowodów przeciwnych”, czyli, w razie skazania oskarżonego, powinien uzasadnić odrzucenie dowodów, obalających oskarżenie. Z powyższego wynika, że okoliczności sprawy — bądźto zeznania świadków, bądź dokumenty —, które w przekonaniu sądu nie stanowią dowodu ani za, ani przeciw oskarżonemu, mogą być przez sąd w uzasadnieniu wyroku pominięte bez uchybienia ustawie. Przy takim prawnym stanie rzeczy zarzut pominięcia przez sąd wyrokujący jakiegokolwiek okoliczności sprawy może być wysunięty w kasacji o tyle tylko, o ile okoliczność ta, ze względu na samą swoją treść, stanowi „dowód przeciwny”, w braku zaś takiej wyraźnej mocy dowodowej nie można jej zastąpić w drodze wniosku, wyprowadzonego subiektywnie, gdyż ocena materiału dowodowego w sprawie należy wyłącznie do dziedziny przekonania sądu wyrokującego (art. 10 K. P. K.) i nie może być przedmiotem sprawdzenia przez instancję kasacyjną (art. 494 K. P. K.). Ponieważ oskarżony w sprawie niniejszej odpowiadał z mocy p. 4. art. 230 K. K. z zarzutu niezachowania należytej ostrożności przy trzymaniu zwierzęcia domowego, o którym wiedział, że jest niebezpieczne,

przeto dowód przeciwko tego rodzaju oskarżeniu mógłby polegać albo na tem, że ostrożność była zachowana, albo, że oskarżony nie wiedział, że zwierzę jest niebezpieczne. Świadcstwo lekarza weterynaryj o wieku i rasie psów, samo przez się, nie stanowi tego rodzaju dowodu, wobec czego nadawanie mu mocy dowodowej przy pomocy wnioskowania, że świadcstwo to przemawia za tem, iż psy oskarżonego nie były niebezpieczne, nie może być przyjęte za podstawę do wniosku, iż Sąd Grodzki powinien być rozważyć to świadcstwo, jako „dowód przeciwny”. Z powyższych względów należy uznać, że Sąd Grodzki władny być pominąć w motywach wyroku rzeczzone świadcstwo, skoro w swoim przekonaniu uznał je za nie mające znaczenia dowodu w zrozumieniu art. 377. K. P. K. (O. z d. 30. I. 1930. II. K. T. 1. 1250/29).

Art. 366. W myśl p. e, art. 366 i p. a, art. 367 K. P. K., sentencja wyroku skazującego powinna zawierać dokładne określenie zarzuconego oskarżonemu czynu z podaniem czasu i miejsca jego popełnienia, oraz ustalenie czynu, przypisanego przez Sąd oskarżonemu. W sentencji wyroku zaskarżonego Sąd Grodzki podaje tylko, że skazuje oskarżonych „za zmuszenie do zrzeczenia się urzeczywistnienia prawa przy dostatecznej podstawie ze strony tych oskarżonych do przypuszczenia, iż przez przymus urzeczywistniają swoje prawa przez niedopuszczenie geometry do dokonania pomiarów gruntu w d. 18. lipca 1929 w osadzie X., z art. zaś 510 K. K. ich uniewinnia”. W uzasadnieniach zaś wyroku sąd nadmienia, iż skazani byli oskarżeni z cz. II. art. 507 i art. 510 K. K. o to, „że w dn. 18. lipca 1929 w osadzie X. nie dopuścili geometry do dokonania pomiarów” i „że wina oskarżonych została całkowicie udowodniona zeznaniami świadków dowodowych, których zeznania nie budzą żadnej wątpliwości, oskarżeni zaś nic na swoje usprawiedliwienie przytoczyć nie mogli, jednak żadnych gróźb nie czynili”. Tym sposobem Sąd Grodzki nie określił dokładnie zarzucanego oskarżonym czynu, z podaniem czasu i miejsca jego popełnienia, co do oskarżenia z art. 510 K. K., jak tego wymaga p. e, art. 366. K. P. K. Uchybienie to, w myśl p. h, art. 497 K. P. K., powoduje potrzebę uchylenia zaskarżonego wyroku. (O. z d. 28. I. 1930. II. K. 2 S. 1240/29).

Art. 502. Jak widać z treści wyroku, Sąd Grodzki skazał oskarżonego za znieważenie słowne oskarżyciela i zakwalifikował ten czyn z art. 530 K. K., natomiast art. 510 K. K. został umieszczony w wyroku oczywiście omyłkowo. Omyłka ta nie miała wpływu na wynik wyrokowania, ponieważ Sąd Grodzki wymierzył oskarżonej karę tylko za jeden ustalony, jak wyżej, czyn przestępny; skoro zaś sprostowanie tej omyłki nie wymaga żadnych nowych ustaleń i art.

502 K. P. K. nadaje Sądowi Najwyższemu prawo naprawienia takiej omyłki, może on sam sprostować wyrok przez skreślenie art. 510 K. K. w wyroku Sądu Grodzkiego. (O. z d. 28. I. 1930. II. K. 2 S. 1223/29).

Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Art. 77. Według załączonych aktów, X. złożył dnia 11. kwietnia 1928 na posterunku Policji Państwowej doniesienie o zadaniu przez Y. i Z. z dn. 8. kwietnia 1928 ciężkiego uszkodzenia ciała T., przedstawiając jednocześnie zaświadczenie lekarskie, stwierdzające zadanie T. ciężkiego uszkodzenia ciała w postaci złamania szyjki lewej kości udowej. Po przeprowadzeniu w sprawie tej dochodzenia, Posterunek Policji Państwowej skierował akta tego dochodzenia do dyspozycji Sądu Pokoju. Sąd Pokoju wszczął w sprawie tej postępowanie sądowe z art. 475 i 469 K. K. i sprawę rozpoznał, przesłuchując, między innymi, w charakterze pokrzywdzonego, T., który przedłożył na rozprawie sądowej zaświadczenie lekarskie, stwierdzające u niego bezwład z powodu skrócenia o 4 cm. lewej nogi. Po rozpoznaniu sprawy Sąd Pokoju wydał wyrok, uznający Y. i Z. za winnych dokonania czynu z art. 469 K. K. i skazał każdego z nich na karę grzywny w wysokości 100 zł. Od wyroku tego oskarżeni złożyli skargę apelacyjną do Sądu Okręgowego, który, nie rozpoznając sprawy merytorycznie, decyzją swoją, na mocy art. 7 i 8 ust. z d. 22. czerwca 1928 w przedmiocie amnestji, orzeczoną wyrokiem Sądu Pokoju karę Y. i Z. darował. Oskarżeni merytorycznego rozpoznania sprawy nie żądali. W dniu 14 czerwca 1928 T. złożył do Podprokuratora VI rejonu podanie, w którym prosił o pociągnięcie do odpowiedzialności karnej Y. za zadanie mu z d. 8. kwietnia 1928 ciężkiego uszkodzenia ciała. Na dowód odniesienia tego uszkodzenia przedłożył T. zaświadczenie lekarza powiatowego, przyczem dokonane w toku dochodzenia prokuratorskiego oględziny sądowo-lekarskie T. wykazały, iż odniósł on ciężkie uszkodzenie ciała. Sąd Okręgowy w trybie postępowania uproszczonego rozpoznał sprawę Y., oskarżonego z ust. 2 cz. I. art. 470 K. K. o zadanie ciężkiego uszkodzenia ciała T. w d. 8. kwietnia 1928, przyczem, na skutek orzeczenia biegłego lekarza, iż zadane T. uszkodzenie ciała zalicza się do kategorii bardzo ciężkich, Sąd Okręgowy postanowił sprawę skierować na drogę postępowania zwyczajnego.

Biorąc pod uwagę: 1. że w sprawie o zadanie bardzo ciężkiego uszkodzenia ciała T. zapadł wyrok Sądu Pokoju z pogwałceniem właściwości rzeczowej (art. 3 przep. przech. do u. p. k.); 2. że decyzja Wydziału Odwoławczego Sądu Okręgowego o umorzeniu tej sprawy na mocy art. 7 i 8 ust. z d. 22. czerwca 1928 w przedmiocie amnestji jest zatem również nieważna, tak ze względu na

pogwałcenie własności rzeczowej, jako też i ze względu na treść art. 16 teje ustawy w przedmiocie amnestji (czyn, zakwalifikowany z cz. I. art. 496 K. K., ulegał ściganiu w drodze oskarżenia prywatnego), Sąd Najwyższy, na mocy art. 77 prawa o Ustroju Sądów Powszechnych, zgodnie z wnioskiem Urzędu Prokuratorskiego, wymieniony powyżej pod 1. wyrok Sądu Pokoju i wymienioną powyżej pod 2. decyzję Sądu Okręgowego, jako wydane przez sądy, rzeczowo niewłaściwe, unieważnił. (O. z d. 7. I. 1930. II. K. 2 S. 1374/29).

Piotr Leśniowski,
Sędzia Sądu Najwyższego.

ORZECZNICTWO KARNE SĄDU NAJWYŻSZEGO
(B. ZABÓR AUSTRIACKI)

§ 5 u. k.

641. Sprawcą przestępstwa, odpowiedzialnym w drodze karnej, może być tylko osoba fizyczna. (27. stycznia 1930 II. 3 K. 658/29).

§ 206 u. k.

642. Do istoty bigamji należy ważność pierwszego małżeństwa i świadomość jego trwania u sprawcy.

Przedawnienie biegnie dopiero od chwili, w której nastąpiło rozwiązanie jednego z dwóch małżeństw. (19. grudnia 1929 II 3 K. 424/29).

Dekret prasowy.

643. Przedłożenie kilku egzemplarzy projektowanego nakładu czasopisma władzy cenzurującej w tym celu, aby nakład oddać do druku dopiero po wyłączeniu z treści czasopisma tych części któreby ewentualnie uległy zajęciu, nie wskazuje na zamiar rozpowszechnienia pierwotnej treści pisma. (23. stycznia 1930 II. 3 K. 753/29).

Art. 2 Rozp. Prez. Rz. P. p. 399/27.

644. Poddanie się redaktora czasopisma t. zw. dobrowolnej cenzurze prewencyjnej wyklucza przyjęcie zamiaru rozpowszechnienia pisma przedłożonego władzy cenzurującej. (23. stycznia 1930. II. 3 K. 709/29).

Art. 32 u. k. s.

645. Przepis § 261 u. k. należy do przepisów o łagodzeniu kary, nie może więc, z uwagi na art. 32 u. k. s., mieć zastosowania do przestępstw, karalnych według ustawy karnej skarbowej. (26. stycznia 1930 II. 3 K. 433/29).

Opodatkowanie cukru.

646. Przepiępstwa potajemnego wydania lub wywiezienia cukru z cukrowni albo z wolnego składu może się dopuścić tylko osoba, uprawniona do dysponowania cukrem w cukrowni lub wolnym składzie; nie dopuszcza się go zatem sprawca kradzieży cukru. (3. lutego 1930 II. 3 K. 647/29).

Język państwowy.

647. W okręgu lwowskiego sądu apelacyjnego należy wnosić pisemne zapowiedzenia kasacyj w języku państwowym. (16. stycznia 1930 II. 3 K. 750/29).

Art. 9 k. p. k.

648. W myśl art. 9 k. p. k. także i sądy mają obowiązek uwzględniania okoliczności, przemawiających zarówno za oskarżonym jak i przeciw niemu.

Jednakże nieuwzględnienie dalszych jeszcze okoliczności łagodzących, któreby mogły ewentualnie wpłynąć na jeszcze znaczniejsze obniżenie kary w granicach § 338 p. k. z r. 1873, jako zależne wyłącznie od swobodnego przekonania sędziowskiego, nie stanowi ani uchybienia, podlegającego na nieprawidłowym zastosowaniu ustawy karnej przy wymiarze kary ani też obrazy przepisów postępowania. (5. grudnia 1929 II. 3 K. 584/29).

Art. 15. k. p. k.

649. Sąd grodzki nie jest rzeczowo właściwy do orzekania w sprawach o zbrodnię kradzieży, karalną według § 178 u. k. z roku 1852. (28. grudnia 1929 II. 3 K. 747/29).

Art. 74—76 k. p. k.

650. Sąd może w każdym stadium okresu rozpoznawczego, a więc i w toku rozprawy głównej, zaniechać rozpoznania zgłoszonego powództwa cywilnego i nie dopuścić powoda cywilnego do dalszego udziału w postępowaniu karnem, skoro tylko wyjdzie na jaw okoliczność, wykluczająca orzeczenie o roszczeniach cywilnych w procesie karnym. (23. stycznia 1930 II. 3 K. 15/30).

Art. 110 lit. c) k. p. k.

651. Sąd uznaje według swej swobodnej oceny, czy zachodzi przeszkoda z art. 110 lit. c) k. p. k. w zaprzysiężeniu świadka. (23. stycznia 1930 II. 3 K. 608/29).

Art. 224 k. p. k.

652. Uzupełnienie kasacji podpisu obrońcy po terminie, zakreślonym w ustawie dla wyводу kasacji, jest niedopuszczalne. (27. stycznia 1930 II. 3 K. 658/29).

Art. 225 k. p. k.

653. Przez stronę należy rozumieć tak oskarżonego jak i jego obrońcę; uchybienia obrońcy muszą zatem być tak traktowane jak uchybienia samego oskarżonego. (29. listopada 1929 II. 3 K. 623/29).

Art. 414 k. p. k.

654. Samo twierdzenie oskarżonego o podpalenie, który przyznał się do czynu, opisał sposób jego wykonania i podał motyw swego działania (zemsta za uwiedzenie żony), że w krytycznym momencie nie wiedział, co się z nim dzieje, bo miał z żalu wielki zamęt w głowie, nie jest identyczne z twierdzeniem stanu zaburzenia umysłowego, określonego w § 2 lit. c) u. k. i nie uzasadnia jeszcze zadania przysięgłym w tym kierunku pytania dodatkowego. (16. stycznia 1930 II. 3 K. 553/29).

Art. 419 k. p. k.

655. Sam fakt, że przewodniczący udał się do izby narad przysięgłych wraz z protokółantem, nie jest jeszcze uchybieniem, któreby mogło uzasadnić uchylenie wyroku (art. 498 k. p. k.), jeżeli nie stwierdzono, że obecność protokółanta wywarła ujemny wpływ na naradę i głosowanie przysięgłych. (23. stycznia 1930 II. 3 K. 608/29).

Art. 451 k. p. k.

656. Na postanowienie sądu grodzkiego, odmawiające przyznania prawa ubogich w celu zwolnienia od kaucji kasacyjnej, służy zażalenie (art. 556 § 3 k. p. k.) do sądu okręgowego.

W razie uwzględnienia tego zażalenia sąd najwyższy mógłby przystąpić do rozpoznania zażalenia z powodu odmowy przyjęcia kasacji, o ile sąd grodzki sam się do zażalenia nie przychylił (art. 453 § 1 k. p. k.). (13. stycznia 1930 II. 3 K. 761/29).

Art. 469 i 489 § 2 k. p. k.

657. Dotrzymanie terminu, oznaczonego dla wyvodu kasacji od wyroku sądu drugiej instancji, jest zawisłe od daty złożenia tego wyvodu w tymże sądzie a nie w sądzie pierwszej instancji. (16. grudnia 1929 II. 3 K. 662/29).

Art. 497 lit. a) k. p. k.

658. Udział przysięgłego, nieodpowiadającego przepisowi art. 215 u. s. p., nie uzasadnia jeszcze zarzutu nienależytego obsadzenia sądu. Badanie, czy osoba, wpisana na listę roczną, zdatną jest na urząd przysięgłego, mogłoby mieć miejsce na rozprawie tylko w razie zgłoszenia odpowiedniego zarzutu. (16. grudnia 1929 II. 3 K. 585/29).

Art. 510 k. p. k.

659. Pisemna odpowiedź na zarzuty kasacji nie może być przyjęta do rozpoznania. (20. stycznia 1930 II. 3 K. 731/29).

Art. 579 k. p. k.

660. Za nowe w myśl art. 579 k. p. k. należy uważać takie fakty lub dowody, które nie były znane ani sądowi ani zgłaszającemu wniosek o wznowienie (noviter reperta). (26. grudnia 1929 II 3 K. 486/29).

J. Prokopowicz,

Pierwszy Prokurator Sądu Najwyższego.

ORZECZNICTWO KARNE SĄDU NAJWYŻSZEGO
(B. ZABÓR PRUSKI)

I. Kodeks karny z 1871 r.

§ 367 l. 11 K. K.

Twierdzenie, jakoby dla skazania z § 367 l. 11 K. K. koniecznym było ustalenie, że zwierzę złośliwe trzymane było bez zezwolenia policji, jest błędnem, gdyż ustalenie takie koniecznym jest jedynie dla uznania winy z części pierwszej cyt. przepisu, w myśl której karane jest już samo trzymanie zwierzęcia dzikiego bez pozwolenia, nie zaś dla uznania winy z części trzeciej tegoż przepisu, gdzie przestępstwo polega na nieprzestrzeganiu, ze względu na trzymane zwierzęta dzikie lub złośliwe, odpowiednich środków ostrożności, chociażby na trzymanie ich właściciel miał pozwolenie policji. (18. II. 30, II. 4. k. 49/30).

II. Kodeks postępowania karnego.

Art. 15 K. P. K.

Na zasadzie art. 9 przep. wprowadz. K. P. K. w związku z art. 15, 16 i 18 K. P. K., należą do właściwości sądów grodzkich sprawy o występki zniewagi w następujących wypadkach: a) o występki przewidziane w §§ 185—187, 189 K. K. z 1871 r., jeżeli są ścigane

w trybie oskarżenia prywatnego, lub wprowadzie z urzędu na podstawie art. 69 K. P. K., lecz gdy ściganie opiera się na oskarżeniu prywatnym, przyczem właściwość ta nie jest wykluczona, chociażby zniesławienie (§§ 186, 187 i 189 K. K. z 1871 r. w związku w art. 13 przep. w wprov. k. p. k.) popełniono treścią druku; b) o występki przewidziane w §§ 185—187 i 189 K. K. z 1871 r., choćby były ścigane w trybie oskarżenia publicznego w przypadku § 197 K. K. z 1871 roku lub na zarządzenie Ministra Sprawiedliwości w przypadkach art. 5 rozp. Prez. Rz. z d. 10 maja 1927. Dz. U. z 1928 r., poz. 2, z wyjątkiem atoli spraw o występki z § 187 ustęp 1 cz. 2 K. K. z 1871 roku oraz spraw o występki zniesławienia z §§ 186, 187, 189 K. K. z 1871 r. (art. 13 przep. wprov. k. p. k.), jeżeli popełniono je treścią druku. (Postanowienie całej Izby II z 17. I. 30, II. 4 K. 771/29).

Art. 69 k. p. k.

1) Prokurator może przyjąć skargę oskarżyciela prywatnego, skierować ją do właściwego sądu i dołączyć oświadczenie objęcia oskarżenia w myśl art. 69 k. p. k. (postanowienie całej Izby II z 17. I. 30, II 4 K. 771/29).

2) Objęcie oskarżenia przez prokuratora na zasadzie art. 69 k. p. k. nie powoduje zmiany właściwości sądu grodzkiego, przewidzianej w art. 9 § 1 punkt 2 przep. wprov. k. p. k. (postan. całej Izby II z 17. I. 30, II 4 K. 771/29).

3) Tylko prokurator, nie wyłączając podprokuratora lub rzecznika prokuratorskiego przy sądzie grodzkim, może objąć oskarżenie (art. 69 k. p. k.), poczem sprawa toczy się z urzędu, a w razie takiego objęcia oskarżenia popierać je w sądzie grodzkim może także policja państwowa na zasadzie art. 56 § 1 k. p. k. (postan. całej Izby II z 17. I. 30, II 4 K. 771/29).

4) Prokurator może objąć na zasadzie art. 69 k. p. k. oskarżenie, skoro tylko oskarżyciel prywatny wniósł do sądu akt oskarżenia, niezależnie od tego, czy zaliczka przewidziana w art. 554 k. p. k. została złożona i czy sąd powziął postanowienie nadania sprawie biegu, lub pozostawienia jej bez biegu do czasu złożenia zaliczki (postanowienie całej Izby II z 17. I. 30, II 4 K. 771/29).

5) W wypadku objęcia oskarżenia przez prokuratora oskarżyciel prywatny zachowuje prawo popierania oskarżenia (art. 69 § 2 k. p. k.), jeżeli złożył zaliczkę; w przeciwnym razie nie ma tej możliwości do czasu złożenia zaliczki (art. 554 § 3 k. p. k.). W razie odstąpienia prokuratora (art. 69 § 3 k. p. k.) sąd pozostawia sprawę bez biegu do czasu złożenia zaliczki (postan. całej Izby II z 17. I. 30, II 4 K. 771/29).

Art. 225 k. p. k.

Za przyczynę, usprawiedliwiającą uchybienie terminu zapowiedzenia kasacji, nie może być uważane niedostateczne zrozumienie pouczenia ze strony sądu. (31. I. 30, II 4 K. 20/30).

Art. 367 k. p. k.

W postanowieniach Sądu Najwyższego nie należy orzekać o kosztach sądowych, z wyjątkiem postanowienia o umorzeniu postępowania karnego, natomiast należy orzekać, o kosztach postępowania kasacyjnego w wyrokach, które nie są uchylające. O przelaniu kaucji na rzecz Skarbu Państwa, względnie o jej zwrocie stronie, nie ma Sąd Najwyższy obowiązku orzekać w swych wyrokach (postan. 7 sędziów z 8. III. 30, II 4 K. 751/29).

Art. 488 k. p. k.

W przeciwieństwie do § 344 u. p. k. — k. p. k. nie zna zrzeczenia się przed terminem ze skutkiem prawnym środka odwoławczego. (28. I. 30, II 4 K. 5/30).

Art. 508 k. p. k.

1) W braku dowodu doręczenia stronie zawiadomienia o rozprawie kasacyjnej w myśl art. 508 § 1 k. p. k. rozprawę kasacyjną należy odroczyć (postan. składu 7 sędziów z 15. III. 30, II 4 K. 42/30).

2) Obowiązek zawiadomienia stron w myśl art. 508 § 1 k. p. k. jest bezwarunkowy i niezależny od złożenia opłaty na porto (postan. składu 7 sędziów z 15. III. 30, II 4 K. 42/30).

Art. 618 k. p. k.

W postępowaniu w sprawach karno-administracyjnych (art. 618 i nast. k. p. k.) władza administracyjna nie może sama złożyć wyводу kasacji lecz musi się w tym względzie zwrócić wyłącznie do prokuratora (postan. 7 sędziów z 15. III. 30, II 4 K. 749/29).

*III. Przepisy wprowadzające kodeks postępowania karnego.**Art. 12 przep. wpraw. k. p. k.*

Ściganie przestępstw wskazanych w art. 12 § 2 przep. wpraw. k. p. k. z u r z ę d u możliwe jest tylko na podstawie art. 69 k. p. k.; wyjątek od tej zasady stanowią j e d y n i e występki z §§ 185—187, 189 K. K. z 1871 r. w przypadku § 197 K. K. z 1871 r. i na zarządzenie Ministra Sprawiedliwości w przypadkach art. 5 rozp. Prez. Rz. z 10 maja 1927 r. Dz. U. poz. 2/28 r.; w przypadkach tych ści-gane są one z urzędu trybem oskarżenia publicznego (postan. całej Izby II z 17. I. 30, II 4 K. 77129).

Art. 56 przep. wprowadz. k. p. k.

O ile w sprawie o przestępstwo z ust. o podatku przemysłowym, termin do odwołania się na drogę sądową upłynął przed 1-ym lipca 1929 r., to chociaż wyrok sądu I-ej instancji zapadł po 1-ym lipca 1929 r., stosować należy przepisy ust. o podatku przemysłowym, w szczególności art. 113, odsyłające do proced. karn. niem. (§§ 459—469), zatem do postępowania tą procedurą unormowanego i środków odwoławczych także przewidzianych, a to ze względu na art. 4 rozp. Prez. Rz. o postępowaniu karno-administr., który stanowi, że to postępowanie nie dotyczy spraw karno-skarbowych, przyczem pojęcie spraw karno-skarbowych ująć należy szerzej, niż to czyni art. 1 u. k. s., na co wskazuje klauzula wykonawcza rozp. o post. karno-administr. (art. 68), w której niema mowy o Ministrze Skarbu, widocznie dlatego, że rozp. nie odnosi się do spraw skarbowych wogóle. (4. III, 30, II 4 K. 69/30).

*IV. Prawo o ustroju sądów powszechnych.**art. 59 pr. o u. s. p.*

Z zasady wyrażonej w art. 59 u. s. p. okoliczność, że według właściwego podziału czynności, inny sędzia miał spełnić czynność sądową, nie może wpływać na jej ważność, jeżeli tylko spełnił ją sędzia miejscowo i rzeczowo właściwy. (28. I. 30, II 4 K. 346/29).

*V. Przepisy tymczasowe o kosztach sądowych.**art. 60 p. t. o. k. s.*

Wyrok Sądu Najwyższego, oddalający kasację od wyroku skazującego, jest również wyrokiem skazującym w rozumieniu art. 60 i 66 p. t. o. k. s. (postan. składu 7 sędziów z 8. III. 30, II 4 K. 751/29).

Art. 65 p. t. o. k. s.

W myśl art. 65 w sprawach rozpoznawanych przez Sąd Najwyższy, jako kasacyjny, w ostatniej (drugiej) instancji (np. karno-skarbowych), należy pobierać opłaty sądowe (postan. składu 7 sędziów z 8. III. 30, II 4 K. 751/29).

*V. Ustawa karna skarbowa.**Art. 8 u. k. s.*

W myśl art. 8 u. k. s. karze ulega usiłowanie tych przestępstw skarbowych, które polegają na uszczupleniu dochodu skarbowego, a więc czynów, które już same przez się dochód skarbowy uszczuplają; za takie przestępstwo nie może być uważana sprzedaż apa-

ratu do pędzenia spirytusu, gdyż sprzedaż taka bezpośrednio nie powoduje uszczuplenia dochodu skarbowego, karanie zaś z art. 8 i 96 u. k. s. za to, że na aparacie, który usiłowano sprzedać, mógłby być później potajemnie pędzony spirytus, który to czyn uszczupla dochody państwowe, byłoby dowolną i zbyt rozszerzającą wykładnią art. 8 u. k. s. (31. X. 29, II 4 K. 454/29).

Art. 40, 41 u. k. s.

Art. 40, 41 u. k. s. ujęte pod formalnym kątem widzenia niedopuszczalności ścigania, względnie wyrokowania, stanowią o niedopuszczalności postępowania, należą więc do przepisów z dziedziny przesłanek procesowych i prowadzą do umorzenia, nie zaś uwolnienia. (31. X. 29, II 4 K. 687/29).

Art. 135—137 u. k. s.

Z przepisu art. 135—137 u. k. s. w związku z art. 187 i nast. u. k. s. wynika, że w sprawach, ulegających rozpoznaniu w myśl u. k. s. stnieje podział kompetencji pomiędzy sądy i władze skarbowe tego rodzaju, że w pewnych wypadkach (gdy powołana jest do orzekania władza skarbowa) sądy powszechnne tylko o tyle powołane są do orzecznictwa, o ile strona, którą osądzono w postępowaniu administracyjno-skarbowem, zażąda przekazania sprawy sądowi do rozstrzygnięcia. (25. II. 30, II 4 K. 705/29).

Art. 187 u. k. s.

Ani z przepisu art. 187 i nast. u. k. s., ani też z innych postanowień nie można wyprowadzić wniosku, że odwołanie się jednego uczestnika sprawy na drogę sądową przenosi na drogę postępowania sądowego całą sprawę także co do tych oskarżonych lub odpowiedzialnych, którzy na orzeczenie karne władzy administracyjnej nie żalą się; także z przepisu art. 191 u. k. s. żadnego przeciwnego wniosku wysuwać nie należy, traktuje on bowiem przypadek, gdy część odwołała się do sądu, część do wyższej władzy administracyjnej, nie przesądza zaś kwestji w tym kierunku, że odwołanie się, choćby jednego uczestnika, przenosi sprawę do postępowania odwoławczego względem wszystkich uczestników. (25. II. 30, II 4 K. 705/29).

VII. Dekret o miarach i wagach z 8. II. 19 r. (Dz. U., poz. 661/28 r.)

Art. 14.

„Obrót publiczny” w rozumieniu dekretu o miarach zachodzi nietylko w handlu i przemyśle, lecz i w rolnictwie. Gospodarstwa rolne, tak samo, jak handlowe i przemysłowe opierają swoje istnienie na zbyciu produkcji. To też konieczność zbytu stwarza domnie-

manie prawne istnienia obrotu publicznego i w gospodarstwach rolnych. Dopóki właściciel danego gospodarstwa rolnego nie udowodni przeciwnieństwa, dopóki nie stwierdzi, że nie zbywa swej produkcji, nie prowadzi żadnych transakcyj, ani też nie wydaje osobom trzecim, np. swej służbie żadnych świadczeń w naturze, istnieje domniemanie, że w gospodarstwie jego odbywa się „obrot publiczny”. Z tego domniemanie obrotu publicznego wypływa zakaz nie tylko stosowania lecz i przechowywania w gospodarstwach rolnych narzędzi mierniczych nielegalizowanych, nielegalnych lub nierzetelnych. Posiadanie narzędzi mierniczych nie jest „przechowywaniem” jedynie wówczas, gdy zostanie udowodnione, że narzędzia te nie były i nie mogły być używane. (4. II. 30, II 4 K. 12/30).

VIII. Rozp. Min. Spr. Wewn. z 20. II. 23 r. w sprawie obowiązku posiadaczy przedsiębiorstw sprzedaży ujawnienia cen przedmiotów powszedniego użytku (Dz. U. poz. 139).

§ 2.

Zarządzenie Miejskiego Urzędu Policynego w Poznaniu, zobowiązujące na czas trwania Powszechnej Wystawy Krajowej posiadaczy przedsiębiorstw gastronomicznych do ujawnienia cen przedmiotów, tam sprzedawanych w cennikach sporządzonych w językach polskim i francuskim z podaniem relacji złotego do różnych walut obcych, mieści się w granicach uprawnień, płynących z rozporządzenia Min. Spr. Wewn. z dnia 20. II. 1923 r. Dz. U. poz. 139. (4. II. 30, II 4 K. 796/29).

IX. Rozp. Prez. Rz. z 26. III. 27 r. o monop. spiryt. (Dz. U. poz. 289).

Art. 27.

Art. 27 rozp. Prez. Rz. z 26. III. 27 r. o monop. spiryt. zawiera sam w sobie tylko przepis dyspozycyjny, który dopiero w związku z odpowiednią reakcją karną, zawartą w u. k. s., określa w poszczególnym wypadku istotę przestępstwa karnego skarbowego. (27. X. 29, II 4 K. 495/29).

Stefan Bleszyński,

Wiceprokurator Sądu Najwyższego

ORZECZNICTWO CYWILNE SĄDU NAJWYŻSZEGO
(B. ZABÓR ROSYJSKI)

Kodeks cywilny Napoleona.

Art. 546. Na zasadzie prawa przybycia do właściciela rzeczy należy wszystko, co rzecz wydaje, a w tem i płody cywilne (art. 547). Zatem przy istnieniu kilku właścicieli jednego domu każdy

z nich ma prawo do części dochodów, odpowiadającej jego udziałowi we własności domu. Współwłaściciel więc połowy domu, w którym drugi współwłaściciel zajmuje mieszkanie, ma prawo żądać od niego połowy wartości przypadającego za to mieszkanie komornego, które stanowi jedną z pozycji dochodu z całego domu, a więc należącego w połowie do każdego ze współwłaścicieli. (23. I. 1930 r., I. C. 1443/29).

Art. 1134 i 1289. Przy istnieniu dwóch oddzielnych rachunków bieżących, w walucie polskiej i w walucie obcej bank nie może bez zlecenia klienta przenosić pozycyją z jednego rachunku na drugi, a potrącenie wzajemnych należności stron z tych rachunków może nastąpić dopiero po zlikwidowaniu jednego lub drugiego rachunku, czego strona zawsze może żądać, do tego zaś czasu odrębność obu rachunków trwa i potrącenie sald nie ma miejsca. (28. II. 1930 r., I. C. 1708/29).

1152 i 1231. Oznaczenie wysokości kary umownej za niewykonanie zobowiązania pozostawione jest do woli stron kontraktujących. Wola ta, poza przypadkiem, przewidzianym w art. 1231 k. c, winna być całkowicie uszanowana, gdyż pod tym względem prawo żadnych zastrzeżeń nie zawiera, przeciwnie wyraźnie stanowi, iż stronie, uprawnionej do odszkodowania, nie może być przyznana suma ani większa ani mniejsza od tej, która wskazana jest w kontrakcie, a zatem oznaczenie kary umownej na sumę większą od wartości przedmiotu umowy nie jest przeciwne prawu, nie jest więc także sprzeczne z dobrymi obyczajami. (20. II. 1930 r., I. C.

1961. W przypadku, gdy w czasie trwania niepodzielności między spadkobiercami zachodzą spory co do sposobu posiadania, zarządzania i osiągnięcia dochodów z nieruchomości spadkowej, podanie tej nieruchomości sekwestrowi na skutek powództwa jednego ze spadkobierców nie jest sprzeczne z prawem. Zarządzenie sekwestru w tym przypadku zastosowane być może tylko w drodze analogji, sąd więc nakazując sekwestr, winien oznaczyć bliżej zadania sekwestratora, a w szczególności wskazać czas trwania sekwestru, tudzież sposób użycia funduszów, osiągniętych tytułem dochodów z nieruchomości, przytem nie będzie wykluczone uchylenie lub zmodyfikowanie sekwestru, w miarę późniejszych zmian w stanie faktycznym, bądź zgodną wolą stron, bądź na skutek nowego orzeczenia sądu. Nadto, nakazanie sekwestru, jako środka, dotyczącego bardzo głęboko uprawnień współspadkobierców, może być dopuszczone tylko w przypadkach istotnej konieczności, winno więc być oparte na szczegółowem zbadaniu stosunków prawnych i faktycznych, zachodzących między stronami, i na rozważeniu wszystkich okoliczności, któreby zmuszały do zastosowania tego środka. (17. I—7. II. 1930., I. C. 1715/29).

Art. 1999. Pełnomocnik, który z polecenia swego mocodawcy dokonał wypłaty osobie trzeciej z własnych funduszków, władny jest żądać zwrotu dokonanych za mocodawcę wypłat od tego ostatniego, a nie domagać się od osoby, na rzecz której dokonał wypłaty, zwrotu dlatego, że nie otrzymał odpowiednich środków od mocodawcy, chyba, że udowodni złą wiarę odbiorcy. (2. I. 1930 r., I. C. 1353/29).

Ustawa cywilna Ziem Wschodnich (t. X. cz. I. zw. pr. ros.).

Art. 155. Przepisobienie u włościan, polegające na wpisaniu przysposobionego do rodziny przysposabiającego, winno być stwierdzone pismem, dowód więc ze świadków w tej materji w zasadzie nie jest dopuszczony. (10. XII. 1929 r., I. C. 1145/29).

Art. 122. Gdy stwierdzono, że matka wdowa i jej nieletni syn są obywatelami polskimi i mają stałe zamieszkanie w Polsce w archidiecezji wileńskiej, okoliczność, że syn urodził się za granicą, nie tamuje sądowi arcybiskupiemu prawa do stwierdzenia, iż syn pochodzi z legalnego małżeństwa jego matki, chociażby zawartego za granicą. (5. XII. 1929 r., I. C. 1349/29).

Art. 547 i 554. Wyzierżawienie majątku przez współwłaściciela, stanowiąc czyn zarządu, wymaga dla swej mocy zgody wszystkich współwłaścicieli, o ile zarząd nie został powierzony za wspólną zgodą temu, kto zawiera kontrakt dzierżawy. (26. XI. 1929 r., I. C. 999/29).

Art. 570. W razie niewykonania umowy nie można żądać jednocześnie i wykonania jej i rozwiązania. Jeżeli więc powód wskutek przeróbki przez pozwanego wbrew umowie witryny wystąpił uprzednio o zobowiązanie pozwanego do usunięcia tej przeróbki i uzyskał pomyślny dla siebie wyrok, nie może później z powodu tego samego naruszenia umowy żądać rozwiązania kontraktu. (23. XII. 1929 r., I. C. 1260/29).

Art. 683. Jeżeli nieszczęśliwy wypadek zaszedł nie tylko z winy kolei żelaznej, ale i z winy poszkodowanego, odpowiedzialność za następstwa wypadku ponoszą obie strony, co powoduje zmniejszenie przypadającego od kolei odszkodowania według słusznego uznania sądu, stosownie do okoliczności sprawy. (29. I. 1930 r., I. C. 1577/29).

Art. 684 i 1707. Powód, poszukujący strat za spalone budynki, winien udowodnić, że pożar powstał z winy strony pozwanej lub osób, za które ona ponosi odpowiedzialność. Nie zmienia postaci rzeczy i ta okoliczność, że pozwany dzierżawca w myśl umowy zobowiązał się strzec budowli przed pożarem, i wówczas bowiem odpowiedzialność dzierżawcy zachodzi o tyle, o ile udowodniona będzie jego wina. (23. XII. 1929 r., I. C. 1227/29).

Art. 1127. Wyjście córki przed wydaniem ukazu z 9. XI. 1906 r. ze składu rodziny włościańskiej wskutek zamążpójścia nie pozbawia jej praw do spadku otwartego w 1915 r., przypadających jej z mocy art. 1127, albowiem spadkodawca z chwilą wydania ukazu 1906 r. i prawa z 1910 r. stał się indywidualnym właścicielem będącego w sporze majątku. (18. XII. 1929 r., I. C. 1118/29).

Art. 1684. Zakaz oddania majątku nieruchomości w posiadanie na mocy umowy przyrzeczenia sprzedaży bez spisania formalnego aktu zbycia, gdy został przekroczony, pociąga za sobą jedynie sankcję w postaci pobrania od obu stron grzywny w wysokości opłaty aljenacyjnej ponad normalną opłatę, przypadającą przy sporządzeniu formalnego aktu kupna-sprzedaży. Stąd w związku z aktami ustawodawczymi, będącymi źródłem art. 1684, płynie wniosek, że przekroczenie powyższego zakazu nie powoduje nieważności umowy przyrzeczenia sprzedaży. (14. I. 1930 r., I. C. 1464/29).

Art. 1209. Jeżeli spadek, składający się z ordynacji, otworzył się 17. IX. 1918 r. na terytorjum, które stanowiło część składową b. imperjum rosyjskiego i pozostawało pod tymczasową okupacją niemiecką, spadkobierca powołany do dziedziczenia ordynacji nie traci swych praw na zasadzie art. 1209 z tej tylko przyczyny, że organizacja szlachty dziedzicznej, na terytorjum, podległym władzy bolszewickiej, zniesiona została dekretem z 12. IX. 1917 r., skoro w miejscu otwarcia spadku przepisy o stanach nadal obowiązywały. (3. XII. 1929 r., I. C. 1182/29).

Ustawa hipoteczna 1818 r.

Art. 125. W myśl art. 125 uh. dopuszczalność postępowania spadkowego w trybie hipotecznym zależna jest od tego, czy zmarły miał jakiegokolwiek prawa hipotecznie na jego imię ujawnione, rozwiązanie zaś tego pytania opierać się winno wyłącznie na treści wpisu hipotecznego, czyli na podstawie formalnej, niezależnie od zakresu uprawnień zmarłego, jakie istotnie posiadał, przytem obojętne jest, że prawo, zapisane w wykazie, poddane jest jakimkolwiek zastrzeżeniom, bądź ograniczeniom, bądź uzależnione jest od istnienia innego stosunku prawnego. Okoliczność, że zmarły wpisany był do działu 2-go wykazu hipotecznego, w związku z uczestnictwem jego w spółce, nie powinna tamować wykonania nakazanej ustawą hipoteczną czynności, badanie zaś lub ustalanie stosunku jego do spółki w tem postępowaniu nie jest ani potrzebne ani nawet dozwolone, tak jak nie jest na miejscu rozstrzyganie sporu (art. 20 i 29 uh), o własność przez zwierzchność hipoteczną. (13—19. XII. 1929 r., I. C. 1070/29).

Postanowienie namiestnika królewskiego z 22. I. 1822 r. (D. P. t. VII. str. 287).

Art. 2 lit. d. Wierzyciel hipoteczny, który nie uczestniczył w czynności, zatwierdzonej decyzją wydziału hipotecznego, ma prawo zaskarżyć pomienioną decyzję, jeżeli czynność ta sprzeciwia się jego prawom, wiadomym z wykazu hipotecznego. W tym przypadku termin do apelacji biegnie od daty, kiedy wierzyciel powziął wiadomość o zapadłej decyzji, z zastrzeżeniem wszakże praw osób trzecich, w dobrej wierze nabytych. (Orzeczn. zwiększ. kompl. 20—27. XII. 1929 r., I. C. 1942/28).

Ustawa hipoteczna Z. W. 1919 r.

Art. 1. Pogląd, jakoby akty o przeniesieniu prawa własności gruntów, nieprzekraczających 60 dzies., mogły być sporządzane trybem, w art. 256/258 ust. not. wskazanym, nie jest słuszny, albowiem uwagi 1-sza i 2-ga do art. 1-go ust. hip. Z. W., wprowadzone rozporządzeniem komisarza generalnego z IV. 1920 r. poz. 660, zostały milcząco uchylone rozporządzeniem ministra spraw wewn. z 5. XI. 1920 r., które do powołanego art. 1-go wprowadziły uwagę, dotyczącą trybu zatwierdzania aktów przejścia lub obciążenia prawa własności drobnych nieruchomości z powołaniem się na jednocześnie wprowadzony art. 140¹ ust. hip. (7. I. 1930 r., I. C. 1294/29).

Ustawa weksłowa ros. 1902 r.

Art. 83 i 85. Termin przedawnienia roszczenia weksłowego przeciwko wystawcy weksłu własnego winien być obliczony według przepisów, obowiązujących w miejscu wystawienia weksłu, nie zaś według przepisów miejsca jego płatności. (28. II. 1930 r., I. C. 1494/29).

Konwencja polsko-francuska z 6. II. 1924 r. (Dz. U. poz. 149).

Art. 4. Konwencja polsko-francuska w art. 4 przewiduje tylko te znajdujące się na terytorjum Polski majątki, prawa i udziały obywateli francuskich, które w czasie wojny podległy wyjątkowym „zarządzeniom wojennym” i „środkom wykonawczym”, i które z mocy traktatu wersalskiego, względnie innych traktatów, ulegają restytucji. Nie może więc być stosowany art. 4 konwencji do kapitału, udzielonego obywatelowi francuskiemu przed wojną, chociażby inny majątek tegoż obywatela francuskiego był przedmiotem wyjątkowych zarządzeń wojennych ze strony okupacyjnych władz austriackich. (28. II. 1930 r., I. C. 1440/29).

Ustawa o ochronie lokatorów 1924 r.

Art. 23. Możliwość zawieszenia w pewnych warunkach eksmisji ma na względzie lokatorów, korzystających z mieszkania na podstawie umowy najmu, nie dotyczy zaś osób, które zajęły lokal samowolnie i ulegają wyrugowaniu w drodze powództwa o przywrócenie zakłóconego posiadania. (7. II. 1930 r., I. C. 2002/29).

Ustawa o państwowym podatku przemysłowym z 15 VII. 1925 r.
(Dz. U. poz. 550).

Art. 1 lit. a i art. 92. Podatek przemysłowy pobierany jest od przedsiębiorstwa niezależnie od zmian w osobie właściciela tegoż. Podatek ten więc ma charakter rzeczowy i może być egzekwowany z ruchomości, należących do przedsiębiorstwa, chociażby były one wytworzone nie przez właściciela, lecz przez dzierżawcę, i chociażby podatek przypadał za czas, poprzedzający objęcie przedsiębiorstwa przez dzierżawcę. (20. II. 1930 r., I. C. 1758/29).

Rozporządzenie z 14. XII. 1927 r. o likwidacji stosunków z weksli, do których mają zastosowanie przepisy kod. hand. 1808 r. (Dz. U. 114 poz. 968).

Art. 1. Rozporządzenie z 14. XII. 1927 r. dotyczy oznaczenia terminów, po których upływie zobowiązania wekslowe gasną wskutek przedawnienia, oraz zmienia w tym zakresie odpowiednio przepisy kod. handl., nie naruszając norm kod. cyw. Wobec tego rozporządzenie to może mieć zastosowanie do tych zobowiązań wekslowych, które pod względem terminu przedawnienia podlegały przepisom art. 189 kod. handl., czyli do wszystkich weksli ciągniętych, a z pośród weksli prostych do tych, które podpisane zostały przez handlujących albo z czynności handlowych powstały, nie ma natomiast zastosowania do zobowiązań wystawcy z innych weksli prostych, gdyż te zobowiązania (o ile wynikły przed wejściem w życie pr. weks. 1924 r.) co do przedawnienia podlegały i podlegają przepisom kod. cyw. (28. II. 1930 r., I. C. 1682/29).

Rozporządzenie z 16. III. 1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych (Dz. U. 35 poz. 323).

Art. 7. Okres próbny pod żadnym pozorem nie może trwać dłużej niż trzy miesiące. Okoliczność więc, że pracownik pracował tytułem próby w jednym dziale fabryki krócej niż trzy miesiące, a następnie przeniesiony został do innego działu i ogółem przepracował cztery miesiące, nie uprawnia do wniosku, iż okres próby się nie skończył. (24. I. 1930 r., I. C. 1775/29).

Art. 12 ust. 1. Dla skuteczności zwyczaju, o którym jest mowa w art. 12 ust. 1, dostatecznie jest przyjęcie go w danem przedsiębiorstwie i bynajmniej nie jest wymagane, by został on przyjęty, jako zwyczaj miejscowy, w całej danej gałęzi pracy, od takich bowiem cech zwyczaju prawo uzależnia jego stosowanie jedynie w tym szerszym zakresie, o jakim mówi w art. 8 rozp. (24. I. 1930 r., I. C. 1882/29).

Arat. 39. Wynagrodzenie za rozwiązanie umowy bez ważnej przyczyny obejmuje wszystko to, co pracownik otrzymałby, pozostając w służbie, w okresie trzymiesięcznym i w ciągu miesiąca, w którym rozwiązanie nastąpiło, obejmuje więc i gratyfikację, która w tym czasie była wypłacona. (24. I. 1930 r., I. C. 1882/29).

Ustawa postępowania cywilnego 1864 r.

Art. 1292 i 1293. Przepis art. 1292 i 1293 upc. mają zastosowanie z mocy art. 182 upc. do spraw, w których charakterze strony uczestniczy instytucja państwowa, ponieważ zaś Poczta Kasa Oszczędności w myśl § 1 rozp. 27. VI. 1924 r. (poz. 545), jest instytucją państwową, zachowanie norm, wyłuszczonej w powyższych przepisach, winno być przestrzegane. Wobec tego termin do założenia skargi apelacyjnej lub kasacyjnej w stosunku do P. K. O. biegnie dopiero od daty doręczenia jej wyroku. Okoliczność, że P. K. O. ma odrębne zastępstwo prawne przed sądem nie ma znaczenia, gdyż prawodawca, nadając Kasie odrębne zastępstwo prawne, nie odjął jej, jako instytucji państwowej, przywilejów proceduralnych, poprzednio jej służących. (7—20. II. 1930 r., I. C. 1643/29).

Wacław Miszewski

Sędzia Sądu Najwyższego

ORZECZNICTWO CYWILNE SĄDU NAJWYŻSZEGO
(B. ZABÓR AUSTRIACKI)

Kodeks cywilny.

§§ 91—93. Przesłanką obowiązku żony do wspólnego zamieszkania z mężem i pomagania mężowi we wspólnem gospodarstwie jest, by mąż mógł zapewnić żonie wspólne mieszkanie i utrzymanie. Zerwanie wspólności małżeńskiej przez żonę z powodu, że mąż mieszka tylko kątem, nie może być uważane za zawinione przez żonę, nie pozbawia więc żony prawa do żądania od męża utrzymania. (O. z 13. XI. 1929 Rw. 447/29).

§ 163. Dowodu z próby krwi celem stwierdzenia ojcostwa nieślubnego nie można przeprowadzać bez zgody opieki dziecka nieślubnego. (O. z 26. XI. 1929 R. 2451/29).

§ 787 *i nast.* Przy policzaniu powziętków na część dziedziczną nie chodzi o ustalenie wysokości należności dziedzica wobec masy spadkowej, lecz o ustalenie wartości tej masy przy uwzględnieniu powziętków. W szczególności policzenie nie ma na celu ustalenia wysokości udziałów spadkobierców w masie spadkowej, niema tu też dłużników i wierzycieli w ścisłym tego słowa znaczeniu. Dlatego sumy pieniężne, które mają być policzone na część dziedziczną, należy przerachować według ich wewnętrznej wartości z czasu ich otrzymania. (O. z 12. XI. 1929 R. 678/29).

§ 837. Zarządca rzeczy wspólnej nie ma z tytułu sprawowania zarządu uprawnienia do podjęcia czynności, dla których ustawa wymaga pełnomocnictwa szczególnego. (O. z 3. XII. 1929 R. 1539/29).

§ 843. Fizyczny podział wspólnej drogi prywatnej wpoprzek jej szerokości odbiera drodze jej istotny charakter, chociażby jednocześnie ustanowiono wzajemne służebności przechodu i przejazdu na poszczególnych częściach, powstających z podziału. Podział taki nie jest zatem dopuszczalny. (O. z 13. XI. 1929 R. 285/29).

§ 880 *lit. a.* Jeżeli w wypadku przyrzeczenia świadczenia osoby trzeciej z zaręczeniem za wynik przedmiot świadczenia stał się własnością innej osoby, przyrzekający nie jest obowiązany do starań u tej innej osoby, lecz odpowiada tylko za zupełne zadośćuczynienie w rozumieniu przepisu § 1323 *uc.* (O. z 6. XI. 1929 R. 328/29).

Kto przyrzekając świadczenie osoby trzeciej, ręczył za wynik, odpowiada także wtenczas, gdy starania jego, pozostały bez skutku, chociażby nawet z powodu okoliczności od niego niezależnych. Jeżeli zaś wskutek zmienionych stosunków może świadczenie sam wykonać, nie może zasłaniać się brakiem możności świadczenia, jaka zachodziła po stronie osoby trzeciej. (O. z 6. XI. 1929 R. 328/29).

§ 1073. Adnotacja prawa pierwokupu nie przeszkadza dozwoleń wpisowi prawa własności na rzecz osoby innej niż uprawnionej z prawa pierwokupu. (O. z 8. I. 1930 R. 1001/29).

§ 1111. Okres jednoroczny do sądowego dochodzenia roszczenia o odszkodowanie przeciwko dzierżawcy za uszkodzenie przedmiotu dzierżawy liczy się od czasu zwrócenia przedmiotu dzierżawy. Dzierżawca, który nie zwrócił przedmiotu dzierżawy, nie może się powołać na upływ rzeczzonego terminu. (O. z 15. I. 1930 R. 992/29).

§ 1238. Domniemane prawo męża do zarządu majątkiem żony nie mieści w sobie prawa zawierania przez męża imieniem żony bez szczególnego pełnomocnictwa, ugody w sprawie objętej sporem sądowym. (O. z 3. XII. 1929 Rw. 1539/29).

§ 1327. Zakres obowiązku do odszkodowania za zabicie innej osoby nie zależy od stosunków majątkowych tego, kto jest zobowiązany do świadczenia odszkodowania. (O. z 27. XI. 1929 Rw. 1275/29).

§ 1392. Cesja prawa dzierżawy nie jest dopuszczalna; przedmiotem cesji może być tylko wierzytelność. (O. z 13. XI. 1929 Rw. 1253/29), przeciwne z 5. XII. 1919 Rw. 883/29).

§ 1405. Zezwolenie wierzyciela na przejęcie długu może być wyrażone milcząco przez wniesienie skargi przeciwko przejemcy długu. (O. z 27. XI. 1929 Rw. 1354/29).

§ 1438. Umorzenie długu w drodze potrącenia następuje nie z chwilą powstania wzajemnej wierzytelności, lecz dopiero z chwilą przeciwstawienia jej do potrącenia. (O. z 27. XI. 1929 Rw. 2294/29).

§ 1480. Odsetki, doliczone — zgodnie z umową stron — zgóry do kapitału, stanowią część kapitału, a tem samym dzielą losy kapitału także pod względem przedawnienia. (O. z 12. XI. 1929 Rw. 1782/29).

Ochrona lokatorów.

Art. 2 ust. 1 lit. b. Wyrażenia: „w odniesieniu do tych pomieszczeń”, zawarte w końcowym zdaniu tego przepisu w brzmieniu noweli z 7 lutego 1928 (Dz. U. R. P. Nr. 15, poz. 110) odnosi się tylko do pomieszczeń, wynajętych na przedsiębiorstwa przemysłowe i handlowe, a nie do pomieszczeń wynajętych na inne cele w budynkach państwowych lub samorządowych. (O. z 30. XII. 1929 Rw. 2610/29).

Art. 2 ust. 1 lit. g. Przez „pomieszczenia” rozumieć należy nie tylko mieszkania, ale i inne lokale, w szczególności sklepy. „Gościem” jest nie tylko kuracjusz, lecz także i kto inny, bawiący w sezonie, zatem i kupiec, który wynajmuje w uzdrowisku lokal sklepowy na sezon. (O. z 8. X. 1929 Rw. 1009/29).

Art. 11. Rozwiązania umowy najmu z przyczyn art. 11 dochoźić można tak drogą wypowiedzenia jak i drogą skargi, chociażby w tym ostatnim przypadku nie zachodziły przesłanki § 1118 uc. (O. z 9. VII. 1929 Rw. 1002/29).

Art. 11 ust. 2 lit. a. Zaleganie z czynszem za lokal zarobkowy z powodu niedostatecznych dochodów z przedsiębiorstwa nie daje podstawy do podtrzymywania tego przedsiębiorstwa w drodze ochrony sądowej. (O. z 19. XI. 1929 Rw. 697/29).

Art. 13. Pomimo, że lokator przypozwany jest uczestnikiem sporu z § 20 pc., nie może on w samoistnej obronie stosunku najmu wyjść poza materialny stosunek prawny, łączący go z najemcą i poza prawa, służące mu z ustawy jako sublokatorowi. (O. z 20. XI. 1929 R. 2409/29).

Przerachowanie.

§ 40 art. 1. Przedterminowa spłata pożyczki, zaciągniętej w wspólnej kasie sieroczej, dokonana poza planem umorzenia bez zezwolenia sądu, nie może być uznana za skuteczną prawnie (§§ 29 i 45 instrukcji dla zbiorowych kas sierocych), nie powoduje więc umorzenia zobowiązania. Wobec tego brak zastrzeżenia dochodzenia nadwyżki w myśl § 40 ust. 1 rozporządzenia o przerachowaniu nie stał na przeszkodzie przerachowaniu. (O. z 20. XI. 1929 R. 377/29).

Postępowanie sądowe.

§ 20 L. 5 nor. jur. Od wzięcia udziału w wydaniu wyroku drugiej instancji nie jest z mocy ustawy wyłączony sędzia, który brał udział w wydaniu poprzednio zniesionego wyroku sądu pierwszej instancji. (O. z 20. XI. 1929 R. 1458/29).

§ 49 L. 6 nor. jur. Z wymienienia rodzaju pracowników w przepisie § 49 L. 6 nor. jur. jest widoczne, że przepis ten odnosi się do pracowników niższych kategorii; wermistrz za tantjemą nie może być zaliczony do takiej kategorii. (O. z 12. XI. 1929 R. 1321/29).

§ 55 nor. jur. Roszczenie z tytułu retencji jest roszczeniem istniejącym obok roszczenia głównego. Dla oznaczenia więc wartości przedmiotu sporu wartość obu roszczeń zlicza się razem. (O. z 20. XI. 1929 R. 140/29).

§ 232 pr. cyw. Zgłoszenie roszczenia wzajemnego do potrącenia nie wywołuje stanu sprawy wiszącej, zatem nie stoi na przeszkodzie dochodzeniu tego roszczenia w osobnym procesie (O. z 12. XI. 1929 R. 1060/29).

§ 396 pr. cyw. Jeżeli na pierwszej audjencji powód nie postawił wniosku o wydanie wyroku zaocznego przeciwko pozwanemu, za którego stawił się pełnomocnik, nie wykazujący się pełnomocnictwem, który następnie nie przedłożył pełnomocnictwa w zakreślonym mu terminie, to późniejsze złożenie przez powoda na piśmie wniosku o wydanie wyroku zaocznego nie jest dopuszczalne, a w sprawie następuje spoczywanie. (O. z 30. XII. 1929 R. 1403/29).

§ 498 pc. Przepis § 498 ustęp 1 pc. odnosi się tylko do ustaleń faktycznych, uczynionych w wyroku, a zatem nie ma zastosowa-

nia w postępowaniu niespornem, w którym zresztą niema takich ustaleń, lecz są tylko stwierdzenia faktyczne, zależne od oceny dowodowej sądu. (O. z 20. XI. 1929 R. 496/29).

§ 502 *pc.* Dopuszczalność rewizji w sprawach wekslowych, wszczętych odrębnymi skargami, należy ocenić dla każdej z tych skarg osobno według sumy nią dochodzonej, chociażby skargi połączone zostały do wspólnego postępowania i rozstrzygnięte wspólnym wyrokiem. (O. z 26. IX. 1929 R. 2950/28).

§ 535 *pc.* W postępowaniu na skargę o nieważność lub o wznowienie, wniesioną do Sądu Najwyższego niema pierwszej audjencji ani odpowiedzi na pozew a pozwanemu zostaje wyznaczony czasokres jedynie do pisemnego oświadczenia się bez skutków z § 398 *pc.* (O. z 15. I. 1930 Cg 3/27).

§ 564 *pc.* Ograniczenie przedmiotu wypowiedzenia przez awizanta w toku sporu awizacyjnego miejsca mieć nie może. (O. z 11. XII. 1929 R. 2514/29).

§ 595 *pc.* Wniesienie skargi o uchylenie orzeczenia sądu polubownego nie uzasadnia wniosku o wstrzymanie egzekucji grożącej na podstawie tego orzeczenia, lecz jeszcze nie wdrożonej. (O. z 12. XI. 1929 R. 834/29).

§ 16 *post. niesp.* Błędna ocena faktyczna nie uzasadnia dopuszczalności zażalenia z § 16 *pst. niesp.* (O. z 12. XI. 1929 R. 684/29).

§ 249 *ord. egz. i art. 92 ustawy z 15 lipca 1925 (Dz. U. R. P. Nr. 79 poz. 550) o państwowym podatku przemysłowym.*

Na pokrycie zaległego podatku przemysłowego Skarb Państwa może zaspokoić się także z rzeczy ruchomych, będących własnością osoby trzeciej, jeżeli rzeczy te należą do przedsiębiorstwa opodatkowanego. Ruchomością, należącą do przedsiębiorstwa piekarskiego, jest także mąka znajdująca się w piekarni, a przeznaczona do wypieku. (O. z 20. XI. 1929 R. 2397/29).

Art. 269 § 2, art. 273 i 297 prawa o ustroju sądów powszechnych.

Przesłuchanie stron w zastosowaniu § 125 *post. niesp.* nie jest rozprawą w rozumieniu art. 269 § 2 *u. s. p.*

Pomimo, że przepisy § 37 austriackiej ustawy z 27 listopada 1896 *Dzpp. Nr. 217 o organizacji sądownictwa* zostały utrzymane przez art. 297 § 1 *L. 16 u. s. p.*, sprawy, niewymienione w przepisie § 37 *org. sąd.* rozpatruje w okresie czasu, wymienionym w art. 273 § 1 *u. s. p.*, jeden sędzia, o ile nie należą one do spraw, wymienionych w tymże art. 273 § 1 *u. s. p.* (O. z 5. II. 1930 R. 762/29).

Ubezpieczenie od ognia.

Ubezpieczenie budowli od pożaru na sumę, przenoszącą szacunek urzędowy Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych, jest nietylko w myśl art. 23 L. 4 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27. maja 1927 (Dz. U. poz. 410), ale także w myśl §§ 12 L. 4 i 15 L. 3 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 10 października 1924 r. (Dz. U. poz. 862) nieważne. (O. z 17. XII. 1929 Rw. 1144/28).

Spółki z ograniczoną poręką.

Z wyjątkiem wypadków, przewidzianych w §§ 56 i 64 ustawy z 6 marca 1906 Dzun. Nr. 58 o spółkach z ogr. por. zawiadowcy nie odpowiadają osobiście osobom trzecim za szkodę, zrządzoną przez swe bezprawne czynności lub zaniedbania. (O. z 19. XI. 1929 Rw. 1106/29).

Ordynacja układowa.

§§ 8, 10, 11, 46 ordynacji układowej. Jeżeli dłużnik niewypłacalny ustanowił przed ogłoszeniem postępowania układowego zabezpieczenie hipoteczne na swojej nieruchomości, przez co zapewnił pewnemu wierzycieli zaspokojenie w wyższej mierze, niż osiągną je inni wierzyciele, nie powoduje to bezwzględnej nieważności odnośnego skryptu dłużnego i deklaracji hipotecznej, lecz ich bezskuteczność, której jednak tylko pokrzywdzeni wierzyciele mogą dochodzić. (O. z 12. XI. 1929 Rw. 1460/29).

§ 42. W postępowaniu układowem większość wierzytelności, potrzebną do zatwierdzenia układu oblicza się według wierzytelności tych wierzycieli, którzy stawili się do audjencji układowej, a nie według wierzytelności, podanych przez dłużnika w wykazie długów. (O. z 11. XII. 1929 R. 532/29 i z 15. IV. 1930 R. 29/30).

Polskie przepisy o umowie pracy.

Austriacka ustawa z 16. stycznia 1910 Dz. U. P. Nr. 20 o pomocnikach handlowych została art. 59 rozp. Prezydenta Rzplitej z 16 marca 1928 (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 323) o umowie o pracę pracowników umysłowych uchylona. (O. z 9. I. 1930 Rw. 2711/29).

Upływ okresu siedmiodniowego, oznaczonego w art. 19 rozp. Prezydenta Rzplitej z 16 marca 1928 (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 324) o umowie o pracę robotników, pozbawia pracodawcę prawa skorzystania z szczególnego przepisu art. 2 L. 1 lit. c in fine ustawy o ochronie lokatorów co do wypowiedzenia mieszkania służbowego w domach fabrycznych i kopalniach bez podawania ważnej przyczyny wypowiedzenia z art. 11. ustawy o ochronie lokatorów. (O. z 26. II. 1930 Rw. 2857/29 w składzie 7 sędziów).

W sprawach, w których sądy przemysłowe wydały wyroki przed dniem 15 stycznia 1929, rewizja jest wykluczona (§ 31 ust. 1 ustawy z 27 listopada 1896 Dz. up. Nr. 218 o zaprowadzeniu sądów przemysłowych, §§ 36 ust. 3 i 40 ust. 1 rozp. Prezydenta Rzplitej z 22. III. 1928 Dz. U. poz. 350 o sądach pracy, §§ 1, 9 i 11 rozp. Min. Sprawiedl. i Min. Pracy i Opieki Społ. z 4. XII. 1928 Dz. U.

poz.

870).

Dr. Włodzimierz Dbałowski,

Sędzia Sądu Najwyższego.

ORZECZNICTWO CYWILNE SĄDU NAJWYŻSZEGO
(B. ZABÓR PRUSKI)

Kodeks cywilny.

§ 35. Przepis ten stosuje się zarówno do stowarzyszeń mających osobowość prawną jak i do stowarzyszeń tej osobowości nieposiadających. (6. 12. 29. 273/29).

§ 157. Wykładnia umowy stron musi odpowiadać zasadom słuszności. Zastosowanie tych zasad przy wykładni w danym przypadku podlega sprawdzeniu w instancji rewizyjnej. (10. 1. 30. 310/29).

§ 278. Odpowiedzialność dłużnika w myśl tego przepisu musi uzasadnić roszczenie o odszkodowanie w postaci renty, nie może zaś stanowić dostatecznej podstawy do żądania nawiązki. (25. 10. 29. 213/29).

§ 326. 1. Złożenie kaucji dzierżawnej jest świadczeniem ubocznem, którego niewykonanie nie uprawnia do korzystania z przepisów § 326 k. c. lecz mogłoby uzasadnić tylko skargę o wykonanie tego świadczenia. (6. 12. 29. 277/29).

2. Z istoty stosunku dzierżawnego i szczególnych przepisów normujących ten stosunek wynika, że, o ile nie umówiono się inaczej, nie można odstąpić od umowy jeśli na jej podstawie wytworzony stosunek trwa już od pewnego czasu, jeśli przedmiot dzierżawy jest już oddany w posiadanie dzierżawcy i przez pewien czas przynosił dochody i korzyści. W ten sposób powstały stosunek dzierżawny może być tylko rozwiązany w sposób i w przypadkach przewidzianych w przepisach o dzierżawie lub postanowieniach umowy. (6. 12. 29. 277/29).

§ 387. Dopuszczalność kompensaty nie jest zależna od ustalenia wzajemnej należności prawomocnym wyrokiem. (21. 2. 30. 380/29).

§ 1418. Tymczasowe zarządzenie, odbierające mężowi zarząd i użytkowanie wniesionego mienia żony, nie nadaje żonie prawa

dowolnego rozporządzania swym majątkiem. Prawo to żona uzyskuje dopiero na zasadzie prawomocnego wyroku w sporze o pozbawienie męża praw. Wyrok ten ma znaczenie konstytutywne a nie ustalające. (20. 12. 29. 301/29).

Prawo wekslowe

Art. 8. 9. Członkowie rady nadzorczej spółdzielni, którzy w tym charakterze podpisali weksel jako wystawcy obok członków zarządu, występujących w imieniu spółdzielni, nie odpowiadają osobiście za dług wekslowy jeśli spółdzielnia powstania swego zobowiązania wekslowego skutecznie nie kwestjonuje. (25. 10. 29. 227/29).

Art. 16. Przeciw prawnemu posiadaczowi weksła przyjemca może wystąpić z wszystkimi zarzutami, które mu służą z podstawowego stosunku prawnego przeciw wystawcy weksła, jeśli niezależnie od indosu, dokonanego przez wystawcę weksła na rzecz jego obecnego posiadacza, wystawca cedował mu także wierzycielność, stanowiącą podstawę weksła. (6. 12. 29. 254 29).

Ustawa z dnia 7. czerwca 1871 o odpowiedzialności przedsiębiorstw kolejowych, górniczych i t. p. (Dz. U. Rzeszy str. 207).

§ 1. Odpowiedzialność przedsiębiorstwa kolejowego obejmuje nietylko wypadki spowodowane przez pociąg będący w ruchu, lecz wogóle wypadki, związane z ruchem kolejowym, a zatem także wypadki przy wsiadaniu lub wysiadaniu z pociągu nie będącego w ruchu. (27. 9. 29. 179/29).

Ustawa o postępowaniu cywilnem.

§ 50 ust. 2. Stowarzyszenie, które nie posiada osobowości prawnej, ma jako strona pozwana w procesie to samo stanowisko, co stowarzyszenie, mające osobowość prawną. W tym charakterze może ono przedsiębrać wszelkie czynności procesowe, które przysługują stronie pozwanej, a zatem wnieść także skargę wzajemną. (6. 12. 29. 273/29).

§ 87. Odwołanie pełnomocnictwa staje się wobec Sądu prawnie skuteczne z chwilą doniesienia sądowi o odwołaniu pełnomocnictwa i ustanowieniu pełnomocnikiem innego adwokata. (17. 1. 30. 331/29).

§ 156. Ponowne otwarcie rozprawy Sąd może zarządzić tylko z urzędu i tylko na podstawie tego stanu sprawy, który był przedstawiony na ostatniej rozprawie, jeśli po rozważeniu sprawy doszedł do przekonania, że sporne fakty nie zostały dostatecznie wyjaśnione i wymagają uzupełniających wyjaśnień, których Sąd wi-

nien zażądać w myśl § 139 u. p. c. Wniosek o ponowne otwarcie rozprawy nie jest w ustawie przewidziany i nie wymaga decyzji Sądu. (7. 2. 30. 361/29).

§ 286. Orzeczenie znawców podlega swobodnej ocenie Sądu. Sąd nie jest obowiązany przyjmując w całości orzeczenia tego lub owego znawcy lecz może oprzeć swoje przekonanie częściowo na orzeczeniu jednego częściowo na opinii innego znawcy, byleby szczegółowo i należycie uzasadnił, dlaczego to uczynił i na czym oparł swe przekonanie. (27. 9. 29. 204/29).

§ 308. Wniosek skargi o oddanie nieruchomości nie pokrywa się z żądaniem opróżnienia nieruchomości. Wyrok zasądający na oddanie nieruchomości orzeka o czymś innym a nie o tem co było przedmiotem sporu, jeśli powód zażądał zasądzenia pozwanego na opróżnienie nieruchomości. (15. 11. 29. 212/29).

§ 322. Materjalna prawomocność wyroku nie obejmuje praw i roszczeń, podniesionych w postaci zarzutów i to nawet w tym przypadku, gdy podniesiony zarzut ma ten skutek, że Sąd zasądza na świadczenie za jednoczesnem świadczeniem wzajemnem. Wyjątek od tej zasady stanowi zarzut kompensaty (21. 2. 30. 380/29).

§ 373. Zdolność zeznawania w charakterze świadka należy ocenić według chwili przesłuchania. W sporze, w którym stroną jest zarządca konkursowy, dłużnik upadły może być świadkiem, mimo że spór wytoczono pierwotnie przeciw niemu. (7. 2. 30. 361/29).

§ 539. Brakiem istotnym w postępowaniu może być tylko taki brak, który przy prawidłowem stosowaniu przepisów postępowania cywilnego powinien być uznany za istotny także z punktu widzenia Sądu I instancji, przy uwzględnieniu jego zapatrywania prawnego i pojmowania ustawy materjalnej. Nie jest natomiast istotną wadą taki brak, który okazał się brakiem tylko z punktu widzenia Sądu odwoławczego z powodu innej oceny prawnej stanu faktycznego albo odmiennej wykładni przepisów prawa materjalnego. (20. 9. 29. 158/29).

§ 732. Zarzuty przeciw dopuszczalności klauzuli wykonawczej można wnosić aż do ukończenia egzekucji. (21. 2. 30. 380/29).

§ 777. Dłużnik może żądać ograniczenia egzekucji do przedmiotów przewłaszczonych wierzycielowi fiducjarnie, o ile wartość tychże pokrywa egzekwowaną wierzytelność. (31. 10. 29. 186/29).

§ 885. Wyrok, zasądający męża na opuszczenie najętego mieszkania, jest skuteczny także przeciw żonie, wspólnie z nim mieszkającej, bez względu na system majątkowy, w jakim małżonkowie żyją. (17. 9. 29. 173/29). *Wojciech Trampler,*

Prokurator Sądu Najwyższego

ORZECZNICTWO
NAJWYŻSZEGO TRYBUNAŁU ADMINISTRACYJNEGO

I. POSTĘPOWANIE PRZED NAJW. TRYBUN. ADMIN.

147. Przewidziana w art. 37 dekretu w przedmiocie statutu tymczasowego Palestry Państwa Polskiego z dnia 24. grudnia 1918 roku Dz. Pr. Par. Pol. poz. 75 właściwość Sądu Najwyższego do orzekania na zażalenia przeciw zarządzeniom Ministra Sprawiedliwości, względnie Rady Ministrów przeszła na N. T. A. na zasadzie art. 36 ustawy o N. T. A. z dnia 3. sierpnia 1922 Dz. Ust., poz. 600. (9. I. 1930 r. L. Rej. 1604/27).

148. W razie pozostawienia skargi bez rozpoznania przed wdrożeniem postępowania (art. 14 ust. o N. T. A.) N. T. A. nie ma obowiązku udzielenia odpisu skargi osobie, która mogłaby się stać interesowaną osobą trzecią w razie wdrożenia postępowania. (3. III. 1930 r. L. Rej. 5728/29).

II. SPRAWY URZĘDNICZE.

1. Prawa i obowiązki służbowe.

149. Dopuszczalna jest eksmisja administracyjna na zasadzie art. 1 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z 3. września 1926 r. Dz. Ust. 540 w wypadku, w którym mieszkanie zostało oddane pierwotnie w charakterze mieszkania służbowego, a następnie odpadły warunki, uzasadniające przydział w tym charakterze, jednak władza nie wypowiedziała się co do zmiany stosunku prawnego. (11. I. 1930 r. L. Rej. 3952/28).

2. Emerytury i zaopatrzenia.

150. W myśl obowiązujących w b. państwie rosyjskiem przepisów posiadanie danej rangi lub orderu bynajmniej jeszcze nie przesądzało o klasie zajmowanego w tem państwie urzędu państwowego. (14. I. 1930 r. L. Rej. 1297/28).

151. Powszechny Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych wobec art. 4 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 27. maja 1927 r. Dz. U. R. P. poz. 410 nie jest ani instytucją państwową ani instytucją samorządową w rozumieniu art. 25 ustawy emerytalnej z dnia 11. grudnia 1923 r. (21. I. 1930 r. L. Rej. 2527/28).

152. Art. 85 ustawy emerytalnej z 11. grudnia 1923 r., mówiąc o przerwach w służbie, zaszyłych przed dniem wejścia tej ustawy w życie, ma na myśli przerwy zakończone ponownem wstąpieniem

do służby państwowej przed 1. października 1923. (28. I. 1930 r. L. Rej. 1129/29).

153. Dla zastosowania przepisu art. 97 ustawy z 11. grudnia 1923, poz. 46/24 Dz. Ust. w brzmieniu ustalonem ustawą z 13. lutego 1924, poz. 178 Dz. Ust. odnośnie do pracy zawodowej funkcjonariusza państwowego jest miarodajną ostatnia jego kwalifikacja służbowa. (11. II. 1930 r. L. Rej. 1139/28).

III. SPRAWY SKARBOWE.

1. *Należytości i opłaty państwowe.*

154. W wypadkach, w których obowiązek opłaty nie opiera się na dokumencie, a ustalenia faktyczne, z których władza skarbowa obowiązek ten wywodzi, zbierane są w drodze przesłuchania świadków, istotnym warunkiem prawidłowości postępowania jest przesłuchanie zobowiązanego, oraz przedstawienie mu wyników, przeprowadzonych w jego sprawie dochodzeń, przy równoczesnem daniu możności wypowiedzenia się co do tych wyników. (25. X. 1929 r. L. Rej. 2280/27).

2. *Podatki.*

a) *Podatek dochodowy.*

155. a) Zastosowanie przepisu ustępu 2, art. 63 ustawy o państwowym podatku dochodowym (poz. 411 Dz. U. z 1925 r.) należy podać do wiadomości płatnika w trybie art. 67 ustęp 2 ustawy.

b) Zastosowanie przepisu ustępu 2 art. 63 ustawy o państwowym podatku dochodowym (poz. 411 Dz. U. z 1925 r.) nie uszczupła w niczem praw płatnika, określonych w art. 67 ustawy. (11. If. 1930 r. L. Rej. 2446/28).

156. Towarzystwo kredytowe Przemysłu Polskiego w Warszawie podlega podatkowi dochodowemu na zasadzie art. 21 ustawy o państw. podatku dochodowym (poz. 411 Dz. U. z 1925 r.), chociaż nadwyżki bilansowe z mocy przepisu statutowego są w całości przelewane do funduszu zapasowego, przeznaczonego na zabezpieczenie zobowiązań Towarzystwa, wpływających z emisji listów zastawnych. (15. II. 1930 r. L. Rej. 1282/28).

157. Rezerwa na wypłatę odsetek od sum, subskrybowanych na nowe akcje, nie jest potrącalna od zysku podatkowego osób prawnych, podlegających podatkowi dochodowemu w myśl art. 21 ustawy o podatku dochod. (poz. 411 Dz. Ust. 1925). (25. I. 1930 r. L. Rej. 5018/27).

158. a) Okoliczność, że płatnik udowodnił wysokość dochodu ze źródeł w zeznaniu wykazanych, nie stoi na przeszkodzie zastosowaniu przepisu art. 64 ustawy o państw. podatku dochod. (poz. 411 Dz. U. z 1925 r.) z zastrzeżeniem wyczerpania postępowania wyjaśniającego w myśl art. 52, 55, 58 i 63 ustawy.

b) W razie zastosowania art. 64 ustawy o państw. pod. doch. (poz. 411 Dz. U. z 1925 r.) władza nie ma obowiązku wyszczególnienia źródła, z którego przyjęła w ogólnym dochodzie część wykraczającą poza sumę dochodu zeznanego, albowiem ustalenie dotyczy o g ó ł n e g o dochodu w jednej sumie. (7. III. 1930 r. L. Rej. 4276/27).

159. Okoliczność, że spółka akcyjna wątpliwe należności spisała na straty przy uznaniu rachunku sum przechodnich, a nie rachunków osobistych dłużników, sama przez się nie uzasadnia wniosku o stworzeniu funduszu rezerwowego w rozumieniu ust. 2 art. 21 ustawy o państw. podatku dochodowym (poz. 411 Dz. U. z 1924 r.). (12. III. 1930 r. L. Rej. 3609/27).

b) P o d a t e k m a j ą t k o w y .

160. Fakt figurowania pewnej pozycji w bilansie jawnej spółki handlowej, prowadzącej prawidłowe księgi handlowe i podlegającej obłożeniu podatkiem majątkowym na zasadzie art. 8 b) ustawy z 11. sierpnia 1923, poz. 746 Dz. Ust., nie wyklucza przeciwdowodu, iż dana pozycja nie stanowi majątku spółki. (21. XII. 1929 r. L. Rej. 4423/27).

161. Na obszarze obowiązywania Kodeksu Napoleona nie ma znaczenia dla ustalenia obowiązku podatkowego z art. 2, p. 3 ustawy o podatku majątkowym z 11. sierpnia 1923, poz. 746 Dz. Ust., czy spadkobiercy objęli spadek, jeżeli nie zachodzą warunki do uznania tego spadku za wakujący w myśl art. 811 K. C. (29. I. 1930 roku L. Rej. 522/27).

162. Zła konjunktura gospodarcza przedsiębiorstwa przemysłowego nie uzasadnia zastosowania art. 52 ustawy o podatku majątkowym z 11. VIII. 1923 Dz. U. poz. 746. (18. II. 1930 r. L. Rej. 286/28).

c) P o d a t e k p r z e m y ś l o w y .

163. W sprawach, dotyczących wymiaru państwowego podatku przemysłowego nie jest wykluczonym wznowienie prawomocnie zakończonęgo postępowania administracyjnego na wniosek płatnika w razie wyjścia na jaw nowych okoliczności faktycznych lub środ-

ków dowodowych, dla sprawy istotnych, których strona nie mogła podnieść w toku postępowania administracyjnego. (12. XI. 1929 r. L. Rej. 1448/27).

164. W sezonowym przedsiębiorstwie eksploatacji (wyrębu) lasu, woźniców, najętych z zaprzęgiem do wywozu z lasu drzewa wyrąbanego, nie zalicza się do robotników, zatrudnionych w tem przedsiębiorstwie, w myśl art. 23 ustawy o państwowym podatku przemysłowym z 15. lipca 1925 r., poz. 550 Dz. Ust. i taryfy część C p. XIX, oraz § 99 rozporządzenia wykonawczego z dn. 8. VIII. 1925. Dz. U. poz. 560. (31. XII. 1929 r. L. Rej. 1620/27).

165. Sprzedaż narzędzi wiertniczych przez wytwórcę przemysłowcom naftowym nie korzysta z ulgowej stawki podatkowej z art. 7 a) ustawy z 15. lipca 1925, poz. 550 Dz. Ust. o państwowym podatku przemysłowym. (11. I. 1930 r. L. Rej. 4949/27).

166. Uznanie ksiąg handlowych za nieprawidłowe w trybie art. 76, ustęp 3 i 4 ustawy z dn. 15. VII. 1925 Dz. U. poz. 550 o państwowym podatku przemysł. nie przesądza na niekorzyść płatnika kwestji zastosowania art. 3 p. 15 (eksport). (15. II. 1930 r. L. Rej. 51/28).

167. Wypłata tantiemy dla zarządu Spółdzielni także z części zysku, przypadającej na obroty z nieczłonkami, sama przez się nie uchybia wymaganiom art. 95 p. 1. ustawy z dnia 15. lipca 1925 o państwowym podatku przemysłowym poz. 550 Dz. Ust. (10. II. 1930 r. L. Rej. 821/28).

168. Stosunek pośrednictwa z § 16 ust. ost. rozp. wyk. z dn. 8. sierpnia 1925 r. do ust. o pod. przem. z dn. 15. lipca 1925 r. (Dz. Ust. poz. 550) nie wyklucza przyjęcia delcredere przez pośrednika wobec mandata. (22. II. 1930 r. L. Rej. 80/28).

3. Podatki i opłaty samorządowe.

169. Zwolnieniu od opłaty na rzecz Śląskiego Funduszu Gospodarczego nie podlega w myśl lit. g art. 4 ustawy z dn. 1. XII. 1926 roku Dz. Ust. Śl. p. 51, właściciel nieruchomości, przynoszącej czynsz niższy od sumy 125 zł miesięcznie, o ile posiada on poza tern inne nieruchomości i pobiera z tych wszystkich nieruchomości dochód, przenoszący powyżej wskazaną sumę. (13. I. 1930 r. L. Rej. 863/28).

170. Wobec treści art. 92 ustawy z dn. 19. maja 1920 r. o obowiązkowym ubezpieczeniu na wypadek choroby Dz. U. p. 272 — Kasa Chorych nie jest zwolniona od obowiązku uiszczania opłaty komunalnej od umów o przeniesienie własności nieruchomości. (9. stycznia 1930 r. L. Rej. 1830/28).

171. Broń myśliwska, posiadana przez osoby, opłacające podatek od wykonywania prawa polowania (art. 19 Ust. z dn. 11. sierpnia 1923 r. Dz. Ust. poz. 747), i niezbędna do wykonywania tego prawa, nie podlega opodatkowaniu, jako przedmiot zbytku na zasadzie ust. 3 art. 21 powołanej ustawy. (2. XII. 1929 r. L. Rej. 1515/28).

172. Wobec treści art. 32 ustawy z dnia 10. grudnia 1920 r. poz. 32/21 Dz. Ust. w zestawieniu z art. art. 29, 30 i 31 teźże ustawy do uiszczenia opłaty zastępczej zamiast dostarczenia środków przewozowych nie mogą być pociągane osoby, środków tych nieposiadające. (22. I. 1930 r. L. Rej. 1811/27).

173. Lokal firmy upadłej nie może być uważany za lokal zajmowany przez urząd, a przeto nie podlega zwolnieniu od podatku od lokali na podstawie art. 3 p. 3 ustawy z dn. 2. sierpnia 1926 r. (Dz. Ust. poz. 550). (12. XII. 1929 r. L. Rej. 507/28).

174. Zakład kąpielowy, prowadzony przez gminę wyznaniową żydowską, jest wolny od podatku od lokali, jeśli jest całkowicie przeznaczony na kąpiele rytualne lub jeśli, mając charakter zakładu dobroczynnego, jest utrzymywany ze środków publicznych (art. 3. p. 3. ust. z dn. 2. sierpnia 1926 r. poz. 550). (7. II. 1930 r. L. Rej. 1779/28).

IV. OBYWATELSTWO.

175. Postanowienia dotyczące obywatelstwa kobiet zamężnych, zawarte w ustępie 2. art. 2. rozporządzenia ministerjalnego z dnia 13. lipca 1920 (Dz. U. R. P. P. p. 358), jako sprzeczne z Konwencją Wiedeńską (Dz. U. R. P. P. p. 148 z r. 1925) utraciły z chwilą wejścia jej w życie moc obowiązującą. (8. I. 1930 r. L. Rej. 1946/28).

176. Legitymacja prawna do żądania uznania obywatelstwa polskiego na zasadzie art. 3 ustawy z dnia 20. stycznia 1920 (Dz. U. R. P. P. p. 44) uzależniona jest m. in. od tego, że danej osobie nie służy obywatelstwo polskie z innego tytułu prawnego. (24. I. 1930 roku L. Rej. 2543/28).

177. Okoliczności, wskazujące na zamiar wyemigrowania, o których mowa w art. 17 Konwencji Wiedeńskiej, nie są identyczne z okolicznościami, wypełniającymi pojęcie porzucenia zamieszkania w rozumieniu art. 4. § 2. teźże Konwencji. (11. XII. 1929 r. L. Rej. 1535/27).

178. Prawo do zapisu do ksiąg ludności stałej, jako tytuł do nabycia obywatelstwa polskiego, na zasadzie art. 2. p. 1. ustęp a) ustawy z 20. stycznia 1920 (Dz. U. R. P. P. p. 44) istnieje tylko tak

długo, jak długo trwa stałe zamieszkanie względnie osiedlenie się danej osoby. (31. I. 1930 r. L. Rej. 2526/28).

V. SPRAWY ROLNE.

1. Przewłaszczenie.

179. Terminy na wykonanie prawa pierwokupu, przewidziane w § 4 rozporządzenia z dnia 23. grudnia 1918 r. zb. ust. pruskich r. 1919, str. 3, bieżą od dnia otrzymania zawiadomienia o treści kontraktu przez Okręgowy Urząd Ziemski. (30. I. 1930 r. L. Rej. 137/29).

2. Sprawy serwitutowe.

180. W wypadkach, w których pierwsza instancja odmówiła zatwierdzenia projektu likwidacji serwitutów, druga natomiast instancja uchylając orzeczenie pierwszej instancji, projekt zatwierdziła, winna ona rozprawić się z wszystkimi zarzutami podnoszonymi przeciw projektowi, bez względu na to, czy poszczególne zarzuty były przez stronę powtórzone na rozprawie przed drugą instancją. (6. II. 1930 r. L. Rej. 1912/28).

181. Z określenia serwitutu pastwiskowego w akcie nadawczym słowami „po folwarkowym ugadnam” nie można jeszcze wnioskować, że prawo pasania rozciąga się i na obszary leśne. (20. II. 1930 r. L. Rej. 1823/28).

3. Reforma Rolna.

182. Okoliczność, że bezrolny pracownik, należący przez szereg lat do służby folwarcznej, w czasie poprzedzającym rozpoczęcie parcelacji majątku zajęty był już nie jako robotnik rolny ale z ramienia właściciela majątku zatrudniony był przy likwidacji gospodarstwa i poruczony miał dozór nad majątkiem oraz wydzierżawianie go w częściach, nie pozbawia go praw z art. 45 ust. z 28. grudnia 1925, poz. 1/26 Dz. Ust., jeżeli wskutek parcelacji danego majątku pracownik ten traci pracę. (9. I. 1930 r. L. Rej. 3959/28).

183. Pod pojęciem gospodarowania przez wstępnych właściciela majątku, o którym mowa w art. 4 p. b) ust. z 28. grudnia 1925, poz. 1/26 Dz. Ust. należy rozumieć uprawę nie tylko własnego gruntu, lecz również cudzego, o ile praca ta prowadzona była na własną odpowiedzialność uprawiającego. (27. I. 1930 r. L. Rej. 2847/28).

184. Przy sprzedaży gospodarstw wzorowych na zasadzie rozporządzenia Rady Ministrów z 27. kwietnia 1927, poz. 390 Dz. Ust. złożenie przez dzierżawcę w opieczutowanej kopercie (§ 9) oświadczenia o gotowości skorzystania z przywileju, przewidzianego w ustępie 2 art. 11 tegoż rozporządzenia, zastępuje złożenie oferty z cyfrowym określeniem ofiarowanej ceny, o ile przynajmniej jedna

taka cyfrowa oferta została złożona przez innych kandydatów. (17. II. 1930 r. L. Rej. 3774/28).

185. Przy ocenie, czy nabywane dla powiększenia gospodarstwa grunty nie przekraczają normy, przewidzianej w p. 1. art. 50 ustawy o wykonaniu reformy rolnej z 28. grudnia 1925, poz. 1/26 Dz. Ust., należy brać pod uwagę posiadane już przez nabywcę obszary, choćby one podpadały nie pod punkt 1, lecz pod punkty 2. 3 lub 4 wspomnianego artykułu. (24. II. 1930 r. L. Rej. 2244/28).

4. *Likwidacja majątków niemieckich.*

186. Potrąceniu z ceny likwidowanego majątku obywatela niemieckiego podlegają koszty postępowania likwidacyjnego, o ile zostały faktycznie poniesione i uzasadnione. (20. II. 1930 r. L. Rej. 4250/27).

VI. *SPRAWY SAMORZĄDOWE.*

187. Zgodnie z przepisami art. art. 27 i 28 ustawy z dn. 11. sierpnia 1923 o tymcz. ur. fin. kom. Dz. U. poz. 747 wodociągi miejskie winny być zaliczone do rzędu komunalnych zakładów dobra publicznego a nie do przedsiębiorstw miejskich. (30. XII. 1929 r. L. Rej. 1495/27).

188. a) Prawo orzekania na podstawie art. 8 Dekretu o samorządzie miejskim z dnia 4. lutego 1919 r. Dz. Pr. P. P. poz. 140 o utracie przez członka gminy stanowiska z wyboru, przysługuje władzom nadzorczym, wymienionym w art. 63 tegoż Dekretu.

b) Przez okoliczności, które mogą stać się podstawą do pozbawienia członka gminy stanowiska z wyboru na podstawie art. 8 Dekretu o samorządzie miejskim z dnia 4. lutego 1919 r. Dz. Pr. P. P. poz. 140, należy rozumieć wszystkie okoliczności, wykluczające obieralność radnych i członków Magistratu, przewidziane w art. 2—5 Dekretu o wyborach do rad miejskich z dnia 13. grudnia 1918 r. Dz. Pr. P. P. poz. 58. (13. I. 1930 r. L. Rej. 445/28).

189. a) Przez Statut etatów stanowisk, przewidziany w § 20 Rozp. Prez. z dnia 30. grudnia 1924, Dz. Ust. poz. 1073, rozumieć należy statut, obejmujący liczbę pracowników związku komunalnego z określeniem wymaganych dla każdego kwalifikacyj i norm uposażenia.

b) § 27 Rozp. Prez. z dnia 30. grudnia 1924 r. Dz. Ust. poz. 1073 — o ile idzie o wykonywanie przez Wojewodę prawa nadzoru nad związkami komunalnymi — rozciąga ten nadzór na postanowienia całego rozporządzenia a więc i na § 20.

c) Sprawa oceny, czy w danym wypadku zachodzi konieczność przeprowadzenia oszczędności w gospodarce samorządowej, względ-

nie w jakich rozmiarach oszczędność ma być stosowana, podlega swobodnemu uznaniu władzy. (7. II. 1930 r. L. Rej. 1372/28).

190. Dla prawomocności uchwały, przewidzianej przez art. 274 ustawy o samorządzie gminnym z r. 1864, niezbędna jest zgoda przynajmniej $\frac{2}{3}$ wszystkich włościan, mających prawo głosu na zebraniu gromady. (7. II. 1930 r. L. Rej. 1125/28).

VII. ZAWODY WOLNE.

191. Naczelna Rada Adwokacka w Warszawie, odmawiając dopuszczenia do wykonywania zawodu adwokackiego, nie działa w charakterze władzy samorządowej w rozumieniu art. 1 ustawy o N. T. A. z dnia 3. sierpnia 1922, poz. 600. (9. I. 1930 r. L. Rej. 1604/27).

192. Dla dopuszczalności wpisu na listę obrońców karnych w myśl § 39 austr. proc. karn. z 23. 5. 1873, o ile chodzi o ocenę przez władzę administracyjną życia petenta jako nieposzlakowanego nie jest z natury rzeczy wyłącznie miarodajnym istnienie lub wygaśnięcie ustawowych skutków zasądzenia, lecz wchodzi pod uwagę sam fakt popełnienia przestępstwa wzgl. zbrodni. (7. III. 1930 r. L. Rej. 482/28).

VIII. PRAWO GÓRNICZE.

193. a) Do eksploatacji fosforytów na zasadzie ustawy z 21. kwietnia 1918 r. (austr. Dz. U. p. Nr. 161) nie mają zastosowania przepisy ustawy górniczej z 23. maja 1854 (austr. Dz. U. p. Nr. 146).

b) Wyłączne uprawnienie Państwa do eksploatacji fosforytów na zasadzie ustawy z 21. kwietnia 1918 r. (austr. dz. u. p. Nr. 161) nie wyklucza wykonywania tego uprawnienia za pośrednictwem osób trzecich w granicach, zakreślonych celem powołanej ustawy. (11. XII. 1929 roku L. Rej. 4951/27).

IX. PRAWO WODNE.

194. Rów, będący dziełem ręki ludzkiej, nie stanowi naturalnego odpływu wody w rozumieniu art. 17, ustęp drugi, ustawy wodnej z 19. września 1922 r. (Dz. U. poz. 936). (15. I. 1930 r. L. Rej. 46/28).

X. SPRAWY INWALIDZKIE.

195. Przepis, objęty ustępem drugim art. 32 ustawy inwalidzkiej z dnia 18. marca 1921, poz. 195 Dz. U. w brzmieniu ustawy z dnia 4. sierpnia 1922, poz. 608 Dz. U., ma zastosowanie w wypadku, w którym kapitalizacja, dokonana na zasadzie niemieckiej usta-

wy z dnia 3. lipca 1916, str. 680 Dz. U. Rz., dotyczyła tylko dodatku do renty. (19. II. 1929 r. L. Rej. 2298/27).

196. Na zasadzie przepisów zawartych w §§ 128 — 131 i 136 rozporządzenia wykonawczego (do ustawy inwalidzkiej) z dnia 10. I. 23. Dz. U. poz. 132 w brzmieniu rozporządzenia z dnia 22. VI. 28. Dz. U. poz. 654 władze skarbowe powołane są do przyznawania i wymierzania zaopatrzenia dla pozostałych po inwalidach wojennych, po poległych, zmarłych i zaginionych zupełnie samodzielnie, a w szczególności orzekają również samodzielnie i o związku przyczynowym pomiędzy śmiercią a służbą wojskową. (14. I. 1930 r. L. Rej. 1078/28). *Dr. Wl. Orski*

Prezes Najwyższego Trybunału Admin.

ORZECZNICTWO MIESZANEGO TRYBUNAŁU ROZJEMCZEGO POLSKO-NIEMIECKIEGO

I. ZASADY WŁAŚCIWOŚCI.

73. M. T. R. jest niewłaściwy do sądzenia na mocy art. 305 Traktatu Wersalskiego, czy wyroki wydane przez sądy niemieckie w sprawach z umów pomiędzy obywatelem polskim i niemieckim, które w myśl art. 304 al 2 lit. 2 podlegają właściwości M. T. R., są zgodne z postanowieniami Traktatu Wersalskiego. Art. 305 powołanego Traktatu ustanawia właściwość M. T. R. tylko dla procesów wynikłych na tle działów III, IV, V i VII części X Traktatu, a art. 304 znajduje się w dziale VI tejże części Traktatu Wersalskiego. (18. III. 29. — P. K. K. P. c. Koehler).

II. ZASADY POSTĘPOWANIA.

74. Skarga obywatela polskiego przeciwko Państwu Niemieckiemu wniesiona w marcu 1928 r. z tytułu umowy zawartej w roku 1917 jest spóźniona, gdyż termin minął dnia 1 kwietnia 1925 r. Okoliczność, że skarga wniesiona była najpierw przed Sądy niemieckie nie jest siłą wyższą przewidzianą w art. 21 regulaminu procesowego, uzasadniająca przywrócenie terminu. (30. IX. 29. — Przysukier c. Państwu Niemieckiemu).

III. LIKWIDACJA W POLSCE.

75. M. T. R. nie ma prawa wstrzymywać postępowania likwidacyjnego ani w nie wkroczać, dopóki postępowanie to nie zostało zakończone. (1. VI. 29. — Schwanenfeld Schwerin c. Państwu Polskiemu).

76. Uchwała komitetu likwidacyjnego uznana została przez Agenta Rządu Polskiego jako wyrok podpadający pod art. 305 Traktatu Wersalskiego. (1. VIII. 29. — Deutsche Continental Gas Ges. c. Państwu Polskiemu).

77. Art. 92 ust. 4 Traktatu Wersalskiego nie wyklucza prawa Polski do likwidowania mienia obywateli niemieckich poza obszarami cedowanymi Traktatem Wersalskim. Polska istniała w chwili podpisania Traktatu Wersalskiego jako niezależne Państwo o własnym terytorjum. Okoliczność, że wschodnie jej granice nie były ustalone, faktu tego nie zmienia. Polska nabyła więc z mocy art. 297 Traktatu Wersalskiego prawo likwidowania obywateli niemieckich także w Królestwie Polskiem. (1. VIII. 1929. Deutsche Continental Gas Ges. c. Państwu Polskiemu).

IV. ZARZĄDZENIA WOJENNE NIEMIECKIE.

78. 1. Na podstawie działu IV części X Traktatu Wersalskiego (art. 297 i 298) Niemcy zobowiązane są płacić odszkodowania tylko za zarządzenia zastosowane na obszarze Niemiec w granicach z dnia 1 sierpnia 1914 r.

2. Odszkodowania za szkody wyrządzone zarządzeniami wykonawczymi na terytorjum niemieckim unormowane są w dziale IV części X Traktatu Wersalskiego wyczerpująco. Inne działy, w szczególności dział V teje części i znajdujące się w nim art. 300 i 302 Traktatu Wersalskiego zarządzeń wojennych nie dotyczą.

3. Zabranie bez wystawienia bonów rekwizycyjnych podczas okupacji w Łodzi przez władze niemieckie towarów włókienniczych, które nie zostały zgłoszone do nakazanej rejestracji, jest zarządzeniem wykonawczym, za które odszkodowanie należy się według postanowień części VIII Traktatu Wersalskiego. Rekwizycja taka nie jest zarządzeniem sadowym, przewidzianem przez art. 302 u. 4 Traktatu Wersalskiego. M. T. R. jest niewłaściwy. (1. VIII. 1930. — I. K. Poznański c. Państwu Niemieckiemu).

V. UMOWY.

79. Ustawodawstwa polskie i niemieckie w przedmiocie waloryzacji zobowiązań wykluczają waloryzację rachunków bieżących. M. T. R. oddała wobec tego skargę o waloryzację rachunku bieżącego. (5. VII. 1929. — Kolberg c. Deutsche Bank).

Adw. St. Dembiński (Poznań)

B. Inne sprawy sądowe

NIEDOMAGANIA W ORGANIZACJI PRACY W SĄDOWNICTWIE

Aby można było wymagać od pracownika wydatnej i sumiennej pracy, należy zapewnić mu odpowiednie ku temu warunki. Zasada ta, powszechnie przyjęta i uznana, nie budzi najmniejszej wątpliwości i stosowana jest wszędzie, gdzie organizacja postawiona jest na wysokości zadania. Są jednak wyjątki, że pracodawca stara się wyzyskać w sposób destrukcyjny pracę swego pracownika, zaniedbując jego potrzeby i nie myśląc o zachowaniu jego sił.

Do tych wyjątków, niestety, zaliczyć można pod pewnemi względami stosunki, panujące w sądownictwie.

Nie dość, że wynagrodzenie za pracę sędziego daleko odbiega od płac pracowników, stojących mniej więcej na tymże poziomie pod względem kwalifikacyj, w instytucjach prywatnych, że faktycznie jest ono znacznie niższe od uposażeń urzędników administracyjnych, którzy w różnej postaci otrzymują dodatki, uzupełniające ich płace, że płaca sędziego stoi poza wszelkiem porównaniem z dochodami nawet niektórych urzędników sądowych (jak nprz. pisarzy hipotecznych, osiągających w ciągu miesiąca więcej niż sędzia i prokurator w ciągu całego roku), — nie dość, że wskutek swego upośledzenia sędzia wciąż musi się borykać z niedostatkiem, graniczącym często z nędzą, — nie dość, że w hierarchji służby państwowej stanowisko sędziego stale jest spychane na dalsze miejsce, — ale jeszcze wymaga się od sędziego, aby wyrzekł się stosunków towarzyskich, zapomniał o rodzinie, przestał się doskonalić i stał się maszyną do odrabiania zadanej pracy, chociażby padał ze znużenia. Wymaga się przytem częstokroć, by pracę tę wykonywał w ciasnych, zatęchłych, przepełnionych publicznością lokalach w warunkach, urągających najprymitywniejszym postulatam zdrowotności.

Jedną z przyczyn, które wywołują przeciążenie sędziego pracą jest niepohamowany pęd w kierunku wykazania rezultatów cyfrowych dla użytku statystyki. Rozmach statystyczny, wprowadzony od pewnego czasu, jest dominującym tonem działalności znacznej liczby sądów. Na pierwszy plan wysuwa się dążenie, aby jak najwięcej spraw odrobić, aby kwartalna albo roczna statystyka wyglądała jak najpokaźniej, aby wielkie cyfry świadczyły o wydatności pracy. Do tego dochodzi, jako skuteczny czynnik, współzawodnictwo i ambicje osobiste kierowników sądów i kierowników wydziałów. Jeden drugiemu zawistnie zagląda w karty statystyczne, a gdy dojrzy u nie-

go powiększenie jakiegokolwiek pozycji, niezwłocznie usiłuje, jeżeli nie prześcignąć, to przynajmniej wyrównać swój obraz cyfrowy. Stąd też obserwujemy zjawisko, że przepis regulaminowy, nakazujący kończyć rozprawy do godz. 16, stał się martwą literą, prawie wcale nieprzestrzeganą. Natomiast prowadzenie rozpraw do późnego wieczora, a czasem do późnej nocy, w niektórych sądach stało się normą.

Można mieć poważne wątpliwości, czy ten wyścig statystyczny da wyniki dodatnie. Pozorna korzyść, wyrażająca się w załatwieniu dużej ilości spraw, będzie w istocie stratą i powiększeniem pracy sądów. Jeżeli bowiem w 1-ej instancji sprawa rozstrzygnięta będzie powierzchownie, byle prędzej, wzmoże się praca w 2-ej instancji. To samo dotyczy wyroków 2-ej instancji: nienależycie i nie dość gruntownie umotywowany wyrok będzie uchylony, i 2-ga instancja ponownie będzie musiała podjąć pracę, raz już wykonaną. Jednym słowem, nieogłędny pośpiech daje w rezultacie podwójną pracę, — pracę, której można byłoby uniknąć przy większej staranności. Czyż można jednak osiągnąć tę staranność, jeżeli drogowskazem jest statystyka, dla której poświęca się treść pracy. Ten drogowskaz należy bezwzględnie usunąć na dalszy plan. Szarpie on sumienie sędziego, który poczuwa się do obowiązku dokładnego i wszechstronnego zbadania sprawy, który jednak zmuszony jest do łamania tego kardynalnego obowiązku pod groźbą skutków statystycznych. Z drugiej strony lekkomyślne przyspieszanie procesu nie przynosi korzyści ani stronom, ani społeczeństwu, przeciwnie budzi niezadowolone i obniża powagę sądu państwowego.

Drugą nie mniej ważną przyczyną przeciążenia jest zwłoka w obsadzaniu wolnych stanowisk. Nierzadkie są przypadki, gdzie mianowanie sędziego na wakujące stanowisko trwa kilka miesięcy, a tymczasem napływ spraw idzie normalnym torem, wskutek czego pracę nieobecnego rozkłada się między pozostałych. Wiąże się to poniekąd z kwestją uposażenia. O ileby uposażenie sędziego lepiej było dostosowane o jego potrzeb, większy byłby napływ odpowiednich kandydatów i łatwiejszy byłby wybór. Wobec jednak niskiej płacy mało która jednostka wybitniejsza kwapi się do objęcia stanowiska w sądownictwie.

Do przyczyn przeciążenia w niektórych miejscowościach zaliczyć także można wadliwość podziału na okręgi sądowe. Dotychczasowy podział terytorjalny, przeważnie pochodzący z czasów przedwojennych, nie zawsze odpowiada stosunkom obecnym. Wskutek tego niektóre sądy nie mogą podjąć napływowi spraw.

Wreszcie, nie małą rolę w pracy sędziowskiej odgrywa nieuporządkowane jeszcze ustawodawstwo. Budowanie nowego ustawodawstwa, które zastąpi prawa odziedziczone po zaborcach i dopro-

wadzi do unifikacji, jest koniecznością państwową i hamowane być nie powinno. Z tą koniecznością trzeba się pogodzić. Trudno natomiast pogodzić się z ciągłymi zmianami, które się wprowadza do ustaw, zaledwie ogłoszonych. Jeszcze trudniej zrozumieć, dlaczego zachodzi tak często potrzeba ogłaszania t. zw. sprostowań. Wytwarza się w ten sposób wielkie trudności w ustalaniu obowiązujących tekstów, stąd konieczność wertowania „Dziennika Ustaw” i sprawdzania, czy ustawa nie uległa nowelizacji lub sprostowaniu, albo czy niema jakiej późniejszej jeszcze noweli, modyfikującej poprzednie zmiany. Zabiera to b. dużo czasu, który z pożytkiem inaczej mógłby być wyzyskany. Usterki te nie są nieprzeciętne, wystarcza bowiem dołożenie większej staranności w opracowaniu aktów prawodawczych i ogłaszaniu ich drukiem. Wielkim ułatwieniem jest praktykowana już niekiedy kodyfikacja, czyli ogłaszanie tekstu obowiązującego z uwzględnieniem zaszłych w ustawie zmian. Należałoby jednak stosować ją w większym zakresie i udoskonalić w tym kierunku, aby widoczne było, z jakiej daty pochodzi każdy zmieniony tekst. Również pomocne będzie pod tym względem podjęte przez ministerstwo sprawiedliwości wydawnictwo „Ustawodawstwo Polskie z 1917—1928 r.”.

Omawiany tutaj temat był przedmiotem dyskusji na ostatnim walnym zgromadzeniu Zrzeszenia Sędziów i Prokuratorów R. P., odbytem w końcu marca r. b. Z wielu stron dały się słyszeć głosy o nadmiernym przeciążeniu pracą. Przytaczano jaskrawe przypadki przepracowania.

Istotnie, jest to sprawa, która zasługuje na baczniejszą uwagę z punktu widzenia zarówno interesów państwowych, jak i interesów stanu sędziowskiego. Przedłużanie tej nienormalnej sytuacji grozi niepożądanymi skutkami. Nienależy dopuszczać, aby sędziowie padali ofiarą przepracowania, i aby nowe zastępy pracowników sądownictwa były odstręczane nienormalnymi warunkami pracy.

Wacław Miszewski
Sędzia Sądu Najwyższego

BEZPRAWIE

Prawo jest zjawiskiem psychiki zbiorowej, a więc w głębi psychiki szukać należy jego wytłumaczenia.

Jeżeli zgodnie z Bierlingiem przyjmiemy, że normy prawne są wyrazem przeżycia żywej świadomości oraz właściwą egzystencję znajdują tylko w duszach członków związku prawnego (Juristische Prinzipienlehre I. 145, 151) to zrozumiemy, że charakterystyczne dla formalnego pojęcia prawa obiektywnego cechy, pozwalają przyjąć dlań definicję następującą: są to normy dwustronne, urząda-

jące zewnętrznie, pod powagą zbiorowego poczucia ładu, podstawowe stosunki społeczne. (Dr. E. Jarra — Og. Teorja Prawa, 1920).

I. Z przyjętej definicji wynika, że sprawdzianem prawności poszczególnych przepisów formalnego prawa jest zgodność tych przepisów z poczuciem ładu, istniejącem w psychice zbiorowej społeczeństwa.

Wszelkie zatem przepisy prawne formalne niezgodne z tem poczuciem psychiki zbiorowej będą bezprawiem obiektywnem, gwałcącym poczucie prawne zbiorowości i winny być niezwłocznie usunięte, gdyż jako sprzeczne z poczuciem ładu paczą pogląd zbiorowości na prawo i stanowią groźne niebezpieczeństwo społeczne, — tłumiąc bowiem poczucie ładu w zbiorowości, przyczyniają się do anarchji w poglądach na prawo.

II. Po tych teoretycznych rozważaniach, stanowiących uzasadnienie konieczności radykalnego usuwania wszelkich przepisów prawnych sprzecznych z poczuciem ładu, istniejącem w psychice zbiorowej, — w rozważaniach niniejszych zastanowimy się nad bezprawiem krzywdzącem tę warstwę społeczeństwa, od której domaga się obiektywnego sądu i bezwzględnej sprawiedliwości.

Zastanówmy się nad bezprawiem krzywdzącem sędziów.

Sądząc z głosów wysokich dygnitarzy, prasy-wyrazicielki opinii publicznej oraz przedstawicieli sejmu, przyjęć można, że w psychice zbiorowej naszego społeczeństwa dojrzał już pogląd, że sędziom w Polsce dzieje się krzywda, bezprawie, które należy naprawić.

III. Ogrom krzywdy tem silniej wystąpi, gdy uprzytomnimy sobie, że istnieją w byłym zaborze rosyjskim formalne przepisy, które upoważniają do powstania takich nienormalności, że w organizacji sądowej przełożony otrzymuje wynagrodzenie wielokrotnie niższe od podwładnego.

Istnieją przepisy, które upoważniają komorników do zarabiania zupełnie legalnie, w prowincjonalnych nawet miastach do 5 tysięcy złotych miesięcznie, wówczas gdy ich przełożeni-sędziowie, sprawujący nad nimi nadzór służbowy otrzymują w części mniej niż 500 (pięćset) złotych; że pisarz hipoteczny również legalnie zarabia do 5 i więcej tysięcy złotych miesięcznie przyczem państwo opłaca lokal, w którym prowadzi on swoje dochodowe biuro, a przewodniczący wydziału hipotecznego — sędzia nie otrzymuje często więcej niż urzędnik w biurze tegoż pisarza hipotecznego.

Prawdą jest wreszcie, że dependant (sekretarz) notariusza zarabia o wiele więcej niż sędzia.

IV. Jeżeli się weźmie pod uwagę, że sędzia to człowiek z wyższem wykształceniem, który całe swoje życie prawie przygotowuje do swego stanowiska, że otoczyło się go w Polsce obręczą

ograniczających przepisów, tamujących jego inicjatywę i swobodę obywatelską, że nie pozwala się mu dorabiać do swego uposażenia, (art. art. 121, 124, 125, 126 Prawa o ustroju Sądów Powszechnych), a wymaga się od niego niezwykłych wartości moralnych i umysłowych, a z drugiej strony przyjmie się, że komornik to najczęściej bez średniego nawet wykształcenia były kancelista sądowy, w hierarchji sądowej osobistość podrzędna, że pisarz hipoteczny to właściwie sekretarz sądowy, którego kwalifikacje, szczególnie na prowincji b. zab. ros. nie przewyższają poziomu kancelisty, — wówczas zrozumiemy jakie bezprawie, jaka krzywda dzieje się w Polsce sądownictwu, powołanemu do wyrażania poczucia ładu naszej zbiorowości.

Czyż można sobie wyobrazić większe bezprawie, że sędzia zarabia często mniej niż sekretarz komornika, że najwyższy dygnitarz lub utalentowany adwokat zarabia mniej niż egzekutor sądowy.

Dlaczego istnieją takie przepisy formalne, które upoważniają podrzędnego urzędnika sądowego jakimi są komornicy i pisarze do pobierania w b. zab. ros. ogromnych dochodów do własnej kieszeni.

Za jakie usługi umysłowe lub moralne ta kategoria pracowników sądowych zbiera w Polsce żniwo wytwarzając w zbiorowej psychice społeczeństwa poczucie bezprawia zamiast prawa.

V. Wytworzyła się dziwna sytuacja w b. zab. ros., że z jednej strony sędzia, który z całą świadomością doznawanej krzywdy sądzi wynędziałych urzędników za pobieranie nienależnych opłat i zgodnie z poczuciem prawa karze takich urzędników wysokimi sankcjami, z drugiej strony ten sam sędzia widzi, że inni urzędnicy, komornicy i pisarze hipoteczni pobierają olbrzymie sumy dla siebie i wobec formalnych przepisów, zezwalających na to, zmuszony jest ten stan rzeczy tolerować wbrew swemu, zgodnemu z poczuciem prawnem zbiorowości, przeświadczeniu prawnemu.

Jednych urzędników się karze za to co innym jest formalnie dozwolonemu wbrew świadomości prawnej zbiorowości, która zawsze będzie się uważała, że pobierane opłaty prawnopubliczne winny wpływać do Kas Skarbowych, a nie do prywatnych kieszeni komorników i pisarzy hipotecznych.

Stan ten ze stanowiska przyjętej na wstępie definicji jest w przeświadczeniu zbiorowości bezprawiem, jakkolwiek opiera się na formalnych przepisach.

VI. Przy każdym sądzie jest przeważnie kilku komorników i przynajmniej jeden pisarz hipoteczny.

Sumy pobierane przez nich tworzą poważne kapitały.

Zamiast szukać nowych źródeł dochodowych na pokrycie polepszenia uposażeń sędziów, użyć na ten cel istniejące już olbrzymie dochody komorników i pisarzy hipotecznych.

Dochody tych urzędników są olbrzymie.

Ci, którzy pracują w sądach b. zab. ros. wiedzą o tem doskonale.

Pokrycie temi dochodami dodatków do głodowych pensji sędziów nie będzie stanowiło szkody dla komorników i pisarzy, gdyż przeważnie zdążyli już oni zabezpieczyć się materialnie doskonale.

Wreszcie elementarna słuszność przemawia za tem, aby dochody tych pracowników sądowych nie były wyższe od innych, gdyż krzywdzącym jest, aby podwładni pobierali krocie, a przełożeni grosze.

Widzimy więc, że sposób zaradzenia tej krzywdzie jest łatwy i prosty. Do obowiązującej taksy komorników i pisarzy hipotecznych w b. zab. ros., w drodze rozporządzenia, wprowadzić małe zmiany.

Zmiany te są konieczne, z uwagi ta nagłą potrzebę wyrównania istniejącej od wielu lat krzywdy, gdyż bezprawiem jest w przeświadczeniu zbiorowości, aby podrzędni pracownicy sądu zbierali nadmierne majątki, wówczas gdy inni w tem samym sądownictwie, zajmujący pierwsze w nim stanowiska, znosili upokarzającą niedolę materialną.

Biorąc powyższe rozważania pod uwagę proponujemy wprowadzenie odpowiednich zmian w taksie komorników i pisarzy hipotecznych w b. zab. ros., polegającą na tem, aby wszystkie opłaty pobierane przez tych pracowników sądowych, wpływały do kas sądowych, a uzyskane sumy były użyte na polepszenie uposażeń wszystkich sędziów, których nędzna wegetacja w porównaniu z potentatami: komornikami, pisarzami i notariuszami rozdziera się wielkim krzykiem doznawanego bezprawia.

Sędzia B. Pogoda (Wieluń)